

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERING

door Prof. René DEKKERS

Van het bekend «Handboek van burgerlijk recht» van Prof. René Dekkers zal onverwijld een tweede druk verschijnen. Wij zijn zo gelukkig hieronder het bijvoegsel te kunnen publiceren dat door de auteur aan het tweede deel werd toegevoegd en waarin hij op beknopte wijze zijn visie geeft op het belangrijk probleem der verhouding tussen aansprakelijkheid en verzekering.

Bijvoegsel aan Deel II.

1728. Probleemstelling.

Dat de verkeersongevallen tot een plaag zijn geworden, behoeft geen betoog.

Wat de plaag op juridisch gebied echter verdubbelt, is de lange duur van vele debatten, over elk vereiste der schadeloosstelling: het bestaan en de raming van de schade, een fout, een oorzakelijk verband tussen fout en schade.

Zo is de aandacht op de toestand der slachtoffers gevallen, en hebben de juristen naar middelen gezocht, om die tegemoet te komen.

1729. Oplossingen inzake aansprakelijkheid.

Rechtspraak en rechtsleer vertonen een neiging, om de schade zeer ruim te ramen, met er onder te brengen: verloren kansen (*supra*, nr. 230), mogelijkheden (*supra*, nr. 224), schade bij weerkaatsing (*supra*, nr. 225), en zelfs die hatelijke «zedelijke schade» (*supra*, nr. 228).

Verder hebben rechtspraak en rechtsleer er naar gestreefd, de taak voor de eiser te verlichten, met allerlei ideeën: foutvermoedens (*supra*, nr. 216), aansprakelijkheidvermoedens (in Frankrijk), fout van de zaak (*id.*) geschapen risico (*supra*, nrs. 216, 259, 267, 272, 281), objectieve aansprakelijkheid, verplaatsing van de bewijslast (*supra*, nrs. 244, 250, 271, 280), ekwivalentieleer (*supra*, nrs. 234-237).

Alle goede bedoelingen ten spijt, hebben die ideeën vaak geen ander resultaat geboekt, dan het debat te verzwaren en te verduisteren, en er zelfs een dosis willekeur in te brengen. Zodat het nagestreefde doel (de slachtoffers helpen) nog niet bereikt is.

1730. Oplossing inzake verzekering.

Voormelde ideeën draaien rond het begrip: aansprakelijkheid. Ze betreffen de dader, de oorzaak van de schade.

Nu kan de schade aan een onbekende oorzaak te wijten zijn; of aan meerdere, moeilijk uit elkaar te scheiden oorzaken; of aan toeval; of aan het slachtoffer zelf.

In dergelijke gevallen wordt de schadeloosstelling dubieus.

Doch in al die gevallen is er niettemin een slachtoffer.

We moeten ons dus eerst met het slachtoffer bezig houden ⁽¹⁾. En voor het slachtoffer gaat het niet om aansprakelijkheid, maar om verzekering ⁽²⁾.

Laten we dus met de verzekering beginnen. Het probleem der aansprakelijkheid zal erdoor gezuiverd worden.

1731. Voorstel.

Ik wens:

a) dat de verzekering derwijze wordt ingericht, dat de schadeloosstelling haast automatisch door het ongeval in beweging komt;

b) dat de kansen tot schadeloosstelling dezelfde zouden zijn voor allen.

Indien het systeem der privé-verzekeringen daartoe ontoereikend blijkt, zijn we op een algemene maatschappelijke zekerheid aangewezen ⁽³⁾.

1732. Werking.

Na storting van de (definitieve of voorlopige) schadevergoeding, zal het verzekeringorganisme verhaal uitoefenen op de aansprakelijke (fout, risico).

Is er niemand aansprakelijk (toeval), dan blijft de schade voor rekening van het verzekeringorganisme.

1733. Recht en techniek.

Voormeld stelsel werd uitgedacht naar aanleiding van de verkeersongevallen.

Het vindt reeds een gedeeltelijke toepassing bij arbeidsongevallen (wet van 24 december 1903).

Wellicht is het vatbaar voor veralgemening? In een gemechaniseerde maatschappij, zoals de onze, worden de gevaren in het dagelijks leven steeds talrijker. Daartegenover hebben we een behoefte aan betere bescherming, aan grotere zekerheid.

Een systeem van algemene verzekering tegen geleden schade is dus niets anders, dan een logisch gevolg van de technische vooruitgang. Het recht moet gelijke tred houden met de techniek, ten einde het evenwicht te handhaven tussen mens en machine.

(1) Mijn houding in dit probleem lijkt eigenlijk op die,

welke ik aannam inzake burenhinder (dit *Handboek*, I, nr. 891). Ook daar legde ik de klemtoon, niet op de dader (aansprakelijkheid), doch op het slachtoffer (gelijkheid onder eigenaars). Het Hof van cassatie (21 februari 1963, *Pas.*, 1963, I, 687) is die zienswijze bijgetreden.

(2) Zie reeds mijn «Overheersende belangen», *R.W.*, 1955-1956, 1361-1374 (meer bepaald nr. 27); en mijn voorrede bij J. Kirkpatrick en L. Simont, *Le remboursement des frais d'assistance par la personne secourue, ses débiteurs d'aliments et les tiers responsables*, Brussel, 1962.

(3) Prof. R. Savatier voorziet reeds een Staatsverzekering, met omzetting der premies in belastingen. Zie zijn mees-terlijk boek: *Du droit civil au droit public, à travers les personnes, les biens et la responsabilité civile*, Parijs (2e uitgave 1950), p. 169.

ARBEIDSONGEVALLEN EN ONGEVALLEN IN TECHNISCHE SCHOLEN

Ongevallen zijn ongetwijfeld zeer frekwent in het technisch onderwijs: zij kunnen te wijten zijn aan één of andere fout; dikwijls echter zal geen duidelijke fout in de zin van de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek kunnen aangewezen worden.

a) De gemeenrechtelijke vergoeding.

Het gemeenrecht laat weinig ruimte over voor een daadwerkelijke vergoeding. Meestal zal men de fout van de leraar (of van de medeleerlingen) niet of niet afdoende kunnen aantonen.

Artikel 1384, vierde lid, B.W. brengt wel een zekere verzachting waar het voorziet «dat de onderwijzers en de ambachtslieden verantwoordelijk zijn voor de schade die door hun leerlingen en leerjongens veroorzaakt werd gedurende de tijd dat deze onder hun toezicht staan». Door deze bepaling genieten de slachtoffers een zekere ontlasting van de bewijslast, doch we moeten constateren dat de rechtspraak zeer mild is tegenover de onderwijzers en de ambachtslieden, zoals ze het ook is tegenover de ouders.

Er is dan natuurlijk ook nog de aansprakelijkheid van de schooldirectie voor haar eigen fout alsmede voor de zaken die ze onder haar bewaring heeft, maar alles bij mekaar zal men praktisch gezien langs de weg van het gemeenrecht zelden een degelijk resultaat kunnen bereiken.

b) De vergoeding volgens de arbeidsongevallenwetgeving

Het aansprakelijkheidssysteem van de artikelen 1382 en volgende, dat afkomstig is uit de Code Napoléon (1803) en nog steeds van kracht is, werd in de loop der jaren door talloze wetten aangevuld en verbeterd, en zo onder andere door de wetgeving op de vergoeding van de schade uit arbeidsongevallen, die «de regeling van de schade aan het gemeenrecht heeft onttrokken en een nieuw beginsel heeft gevestigd, dat van het professioneel risico, dat de plaats komt innemen van het beginsel der individuele verantwoordelijkheid gegrond op het foutbegrip; de arbeidsongevallen (zoals de beroepsziekten) worden in algemene regel beschouwd als onvermijdelijk verbonden aan de aard van het bedrijf, en de vergoeding der ongevallen zal aangezien worden als een last van het bedrijf, welke de ondernemer in zijn productiekostenberekening moet begrijpen» (1).

In beginsel vallen de onderwijsinrichtingen niet onder de toepassing van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen, waar dit wel het geval is voor de leerjongens die bij een leermeester de praktische aspecten van een beroep aanleren en dit krachtens artikel 1, derde lid van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen, dat

deze wet van toepassing verklaart op de leerjongens die met hun leermeester door een leerovereenkomst verbonden zijn, al ontvangen zij geen loon.

Duidelijkheidshalve stippen we even het verschil aan tussen een leerjongen en een leerling van een technische school. Over het begrip leerjongen vinden we niets in de voorbereidende werken van de wet van 24 december 1903 (de basiswet inzake arbeidsongevallen) maar wel in het «exposé des motifs» van de wet van 10 maart 1900: «les apprentis sont ceux qui s'engagent à travailler pour un patron, moyennant l'obligation qu'assume celui-ci de leur enseigner la pratique de son industrie». (2). Het is dus iemand die, terwijl hij voor zijn leermeester werkt, bij deze de beroepspraktijk aanleert. Een groot verschil met de technische scholen ligt dus in het feit dat een leerjongen bij zijn leermeester de beroepspraktijk aanleert, terwijl de leerlingen van het technisch onderwijs zowel de theorie als de praktijk aangeleerd krijgen.

Nochtans doen zich in technische scholen regelmatig ongevallen voor die we moeilijk als gewone «schoolongevallen» kunnen bestempelen, en dit omwille van de bijzondere omstandigheden waarin het onderricht aldaar verstrekt wordt. De risico's zijn er veel groter dan in het traditioneel onderwijs: men vindt er uitgestrekte laboratoria en werkhuizen, voorzien van een belangrijke apparatuur. Om de oplopende kosten hiervan te kunnen dekken, alsook om de leerlingen met de beroepspraktijk vertrouwd te maken, zijn vele technische scholen er toe gekomen werken uit te voeren met het oog op de verkoop ervan. Deze praktijk heeft zich gaandeweg uitgebreid. Omwille van het feit dat sommige scholen zodoende echte industriële ondernemingen geworden waren heeft een ministerieel besluit van 14 oktober 1933 (3) hun activiteit in dit opzicht gereguleerd (4).

De gelijkenis tussen vele technische scholen en fabrieken is desondanks zeer aanzienlijk gebleven. Kenschetsend hiervoor is het feit dat velen zich de vraag stelden of een leerling van een vakschool die het slachtoffer was geworden van een ongeval in de werkplaats van zijn school, wel degelijk het slachtoffer was van een arbeidsongeval in de technische betekenis van het woord. Het antwoord dat de rechtbanken hierop doorgaans gaven scheen zeer logisch: een ondernemingshoofd is diegene die arbeiders aanwerft om een bepaald werk uit te voeren en van wie hij een goed resultaat verwacht; eventueel heeft hij ook leerjongens onder zijn leiding die hij met een bepaald beroep vertrouwd maakt. De bestuurder van een technische school daarentegen heeft tot taak aan zijn leerlingen een algemene ontwikkeling en een theoretische en wetenschappelijke kennis mee te geven, samen met een praktische beroepsvaardigheid. Als dusdanig kan hij niet als een ondernemingshoofd beschouwd worden. Tussen de schooldirectie

en de leerling bestaat er geen leercontract. Bijgevolg is een werkongeval aan een dergelijke leerling overkomen niet als een werkongeval te beschouwen.

Deze oude opvatting vinden we zeer duidelijk terug in het vonnis van de vrederechter van Schaarbeek (1e kantón) van 1 februari 1922 ⁽⁵⁾.

Dezelfde stelling werd verdedigd door de vrederechter van Doornik ⁽⁶⁾, toen hij op 23 oktober 1936 besliste dat de leerling van een beroepsschool geen leerjongen is; de burgerlijke verhoudingen welke zich vormen tussen hem en de werkgever zijn niet door een arbeidscontract geregeld.

Het is pas in de dertiger jaren dat het statuut van het technisch onderwijs werd uitgewerkt. Uit deze periode dateert eveneens het Koninklijk Besluit betreffende « de verzekering tegen de ongevallen die zich voordoen in de laboratoria der technische scholen » dat ons verder zal bezighouden.

Het betreft hier het o.i. belangrijk, doch nagenoeg ongekend K.B. van 9 juli 1934. We hebben het nuttig geoordeeld de tekst ervan hieronder weer te geven ⁽⁷⁾:

Artikel 1. De erkende scholen, die, overeenkomstig de bepalingen van het ministerieel besluit van 14 oktober 1933, werken uitvoeren voor andere scholen of voor particulieren, en die, uit dien hoofde, mogen beschouwd worden als ondernemingen naar de zin van de wet op het vergoeden van de schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, zullen de verplichtingen, die hun uit hoofde van arbeidsongevallen zouden kunnen ten laste komen, overdragen aan een verzekeringsorganisme, dat erkend werd met het oog op de toepassing van bovenvermelde wet.

De wettelijke of reglementaire formaliteiten zullen vervuld worden door tussenkomst van de bestuurders der gesubsidieerde instellingen.

Artikel 2. De erkende scholen, die geen gebruik maken van de bij het ministerieel besluit van 14 oktober 1933 gegeven toelating, zullen met een verzekeringsorganisme, dat erkend werd met het doel de wet op de arbeidsongevallen toe te passen, een polis van gemeenrecht afsluiten, waarbij de burgerlijke verantwoordelijkheid van het bestuur gedeekt wordt en waarbij in elk geval, aan de leerlingen — indien de verantwoordelijkheid van het bestuur er niet bij betrokken is — een vergoeding wordt gewaarborgd overeenkomende met die welke zou verschuldigd zijn, indien de wet op de arbeidsongevallen van toepassing was. Deze verzekering zal echter beperkt worden tot de verplichte uitbetaling van de vergoedingen, die verschuldigd zijn in geval van arbeidsongebekwaamheid, de dokters- en apothekerskosten ten laste blijvende van het bestuur der school.

Artikel 3. Voor alle scholen zal de verzekering moeten gelden voor de ongevallen, die zich gedurende het verblijf van de leerlingen in de schoollokalen of tijdens bewaakte uitstapjes, hetzij per spoor, tram, autocar, automobiel, boot en alle middelen van vervoer, en die de verantwoordelijkheid van het bestuur kunnen medebrengen, hetzij krachtens de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, hetzij krachtens de verzekeringswet.

De scholen, bedoeld in artikel 1 van het onderhavig besluit, zullen te dien einde een aanvullende polis afsluiten.

Artikel 4. Onze Minister van Openbaar Onderwijs, Voorzitter van de Dienst voor technisch onderwijs, is belast met de uitvoering van dit besluit.

De vrederechter van Nandrin vatte dit besluit als volgt samen ⁽⁸⁾: « L'article premier impose aux écoles qui

effectuent des travaux pour autrui, pouvant être considérées en vertu des principes généraux comme des entreprises, de se faire couvrir par un organisme d'assurance agréé ;

« L'article 2 envisage le cas des écoles qui tout en exécutant les mêmes travaux ne le font pas pour autrui, celles-ci sont évidemment tenues en cas de la responsabilité de la direction ; elles doivent donc se couvrir par une police de droit commun. D'autre part, si la responsabilité de droit commun ne joue pas, l'élève accidenté a cependant couru les mêmes dangers que l'élève de l'école qui exécute des travaux pour des tiers ; dès lors, l'arrêté entend lui garantir une réparation équivalente mais par une assurance droit commun - puisque l'assurance-loi n'est pas possible ;

« Enfin l'article 3 étend l'obligation de l'assurance à d'autres risques mais uniquement pour couvrir l'école dans le cas où la responsabilité de la direction est engagée ».

II. Het Koninklijk Besluit van 9 juli 1934.

Uit de eerste lezing van dit Koninklijk Besluit blijkt reeds zeer duidelijk dat er een fundamenteel onderscheid bestaat tussen de erkende technische scholen die werken uitvoeren voor andere scholen of voor particulieren (art. 1), en deze scholen die het niet doen (art. 2). Het betreft hier een feitenkwestie, die in elk geval afzonderlijk zal moeten worden nagegaan.

Al is het een feitenkwestie, het antwoord is des te belangrijker omdat het onvermijdelijk bij de behandeling van elk praktisch probleem in eerste instantie dient onderzocht te worden. Maar vermits het hier gaat om een materieel feit mogen we bewijzen met alle middelen van recht, getuigen en vermoedens inbegrepen ⁽⁹⁾.

A. De « arbeidsongevallen » in de erkende technische scholen die werken uitvoeren voor andere scholen of particulieren.

Een eerste vraag die dient gesteld en opgelost te worden is deze te weten of we hier staan voor arbeidsongevallen in de juridisch-technische zin, of niet.

a) Volgens een eerste stelling, die we terugvinden bij O. De Leye gaat het hier om een soort van zijdelingse toepassing van de arbeidsongevallenwet, vermits noch de directeur noch de leraars, die in vakscholen een beroep aanleren, kunnen beschouwd worden als een leermeester die een leercontract heeft aangegaan en zijn beroep aanleert. Volgens De Leye gaat het hier helemaal niet om een toepassing van de arbeidsongevallenwet, niettegenstaande dit besluit de vakscholen als « ondernemingshoofd » bestempelt en van « arbeidsongevallen » spreekt. Het betreft hier volgens de auteur veeleer een van overheidswege opgelegde verplichting, bepaalde ongevallen (die moeilijk als gewone « school »-ongevallen kunnen worden beschouwd) zó te doen verzekeren dat zij kunnen worden vergoed alsof zij een arbeidsongeval waren en alsof de partijen aan de arbeidsongevallenwet waren onderworpen ⁽¹⁰⁾.

De strekking van dit besluit zou dus eenvoudig zijn dat de verzekering die de school met het oog op haar burgerlijke aansprakelijkheid zal afsluiten, voor sommige ongevallen een vergoeding moet waarborgen die gelijkwaardig is aan die welke de leerling zou hebben ontvangen indien het ongeval in een onderneming in de zin van artikel 1 van de arbeidsongevallenwet had plaats gehad ⁽¹¹⁾.

Deze stelling ligt zeer duidelijk in de lijn van de oude jurisprudentiële opvatting, die we hebben teruggevonden in de (reeds geciteerde) vonnissen van de vrederechter van Schaarbeek dd. 1 februari 1922 en de vrederechter van Doornik dd. 23 oktober 1936.

b) Hiertegenover staat een andere stelling die we voor het eerst hebben aangetroffen in een kort artikel dat M. Somerhausen heeft geschreven na het tot stand komen van dit K.B. (12).

Volgens deze auteur gaat het hier om een deklaratief, en niet om een attributief K.B., m.a.w. het gaat hier geenszins om een uitbreiding van het toepassingsveld van de wet op de arbeidsongevallen — een K.B. zou dit trouwens niet kunnen — integendeel, dit K.B. beperkt zich tot het vaststellen, het duidelijk maken dat de wetgeving op de arbeidsongevallen toepasselijk is op de leerlingen van technische scholen, omwille van het risico dat inherent is aan hun organisatie van het ogenblik dat zij bestellingen uitvoeren hetzij voor andere scholen, hetzij voor particulieren. De rechter hoeft dus enkel nog na te gaan of de school bestellingen uitvoerde voor andere scholen of voor particulieren, t.t.z. productieve arbeid presteerde. Wanneer het ongeval ter gelegenheid daarvan is gebeurd, heeft het slachtoffer, als leerjongen, recht op de wettelijke vergoedingen (13).

Bij de bespreking van artikel I van dit K.B. lezen we trouwens uitdrukkelijk in het *Répertoire Pratique du Droit Belge*:

« Les élèves des prédites écoles sont des apprentis au sens de la législation sur les accidents du travail » (14).

Zo ook vinden we in een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg van Doornik (15) dat de leerling van een beroepsschool een leerjongen is, dat het K.B. van 9 juli 1934 geen nieuwe wetgeving verwekt, dat het de draagwijdte van de arbeidsongevallenwet niet uitbreidt.

Wanneer we ons aansluiten bij deze stelling, onderstelt dit dus dat we assimilatie aanvaarden tussen een leerling van een technische school en een leerjongen, tussen de school en de leermeesters: maar dit kan enkel en alleen juist zijn op voorwaarde dat het onderwijs in de technische school niet alleen theoretisch, maar ook praktisch is, en daarenboven gericht op de productie en de verkoop. Dit valt trouwens nog historisch te verantwoorden vermits de technische scholen stilaan maar zeker het middeleeuwse systeem van « de leerjongen die een ambacht leert bij een leermeester » vervangen.

Het Hof van Cassatie heeft zich op 5 juni 1963 (16) bij deze zienswijze aangesloten door in beginsel te beslissen dat het technisch onderwijs het bestaan onderstelt van een leerovereenkomst tussen de instelling die het onderricht verstrekt, en de leerlingen die het volgen, voor wat betreft de toepassing van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen, en in de mate dat de handenarbeid van de leerlingen gericht is op het bereiken van een economisch nut.

De productie van dat economisch nut wordt afdoende bewezen door de verkoop van de producten die aldus zijn tot stand gekomen.

Deze onderwijsinstelling krijgt bijgevolg het karakter van een onderneming die onderworpen is aan de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen.

Het K.B. van 9 juli 1934 heeft de toepassingsvereisten van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen niet gewijzigd. Dit kon trouwens niet, Artikel 1 van bedoeld K.B. beperkt zich tot het vaststellen van het feit dat deze wetgeving van toepassing is op de leerlingen van technische scholen, die bestellingen uitvoeren voor andere scholen of voor particulieren, zonder echter daarvoor de grens van de toepasselijkheid te bepalen. Zodoende is het zelfs niet vereist dat de op productie gerichte arbeid van de leerlingen georganiseerd is zoals de terzake geldende reglementering dat vereist.

Tot daar de zeer duidelijke stellingname van het Cassatie-arrest van 5 juni 1963.

De leerlingen van technische scholen zijn dus — wat de toepassing van de arbeidsongevallenwetgeving betreft —

met de school door een leercontract verbonden, in de mate dat hun arbeid gericht is op de productie van economisch nut. De school wordt dus op dit stuk een echte onderneming.

Vermits nu, zelfs de niet bezoldigde leerjongens, voor wat de vergoeding van arbeidsongevallen betreft, met de gewone werknemers gelijk staan (17): ze hebben namelijk recht op de wettelijke vergoedingen voor de arbeidsongevallen die hen zijn overkomen tijdens de duur en wegens de uitvoering van hun leercontract (18), kunnen we hetzelfde besluiten voor de leerlingen van bedoelde technische scholen, op voorwaarde dat

1° de school gewoonlijk een of meer leerlingen te werk stelt;

2° de school gewoonlijk deze productie aan derden aflevert;

3° dat het ongeval zich voordoet tijdens het uitvoeren van bedoelde werken (19).

Zo besliste de vrederechter van Nandrin in zijn vonnis van 22 mei 1956 (20) dat de wettelijke vergoeding niet mag worden toegekend wanneer het ongeval zich heeft voorgedaan, wanneer het geen enkel verband houdt met de uitvoering van het leercontract. Het ging hier namelijk om een ongeval dat aan een leerling overkomen was toen een andere leerling hem in de slaapzaal een schoen naar het hoofd gooide. Nochtans, daartegenover staat de uitspraak van het Hof van Cassatie van 13 november 1947 (21) waar beslist werd dat de toekenning van de verschuldigde uitkeringen niet afhankelijk mag worden gesteld van het bewijs dat het ongeval de leerling is overkomen tijdens werken voor andere scholen of voor particulieren maar hiervoor moeten we rekening houden met artikel 3 van bedoeld K.B.:

« Attendu que cet arrêté a entendu couvrir tous les risques que peuvent courir les élèves des écoles techniques; qu'ainsi son article 3 prévoit que les écoles visées à l'article premier contracteront une police complémentaire pour couvrir les risques résultant des accidents survenus pendant le séjour des élèves dans les locaux scolaires ou au cours des excursions surveillés, soit en chemin de fer, tramways, autocars, automobiles et tous moyens de transport, et pouvant engager la responsabilité de la direction; que dans l'esprit de l'arrêté, tous les autres risques sont couverts par la législation sur la réparation des accidents du travail ».

De klassieke theorie houdt dus voor dat het K.B. van 9 juli 1934 aan de technische scholen bedoeld in artikel 1 geen enkele nieuwe verplichting heeft opgelegd: « ... Elle ne fait que rappeler que ces écoles dans la mesure où elles exécutent des travaux pour d'autres écoles ou pour des particuliers peuvent être considérées comme des entreprises, au sens des lois coordonnées et doivent en conséquence subroger aux obligations qui peuvent leur incomber du chef d'accident du travail un organisme d'assurance agréé » (22).

Hierin schuilt naar mijn mening een kleine onnauwkeurigheid. Er wordt gezegd dat het K.B. van 9 juli 1934 enkel herinnert aan het feit dat bedoelde technische scholen verplicht zijn zich te laten verzekeren. Dit is onjuist. Deze verplichting bestond vroeger niet. In de arbeidsongevallenwetgeving bestaat in beginsel de verzekeringsverplichting niet: een werkgever is vrij zich tegen arbeidsongevallen te verzekeren. Doet hij het niet dan moet hij (nog steeds in beginsel) zelf de vergoedingen betalen.

Dit is grotendeels historisch te verklaren: de arbeidsongevallenwetgeving dateert uit de tijd dat het sociaal recht in het algemeen en de sociale zekerheid in het bijzonder nog in hun kinderschoenen stonden. Inmiddels is de sociale zekerheid geëvolueerd in de richting van de verplichte verzekering; nagenoeg alleen de sektor arbeidsongevallen bleef vrij. Nochtans wordt er alles op aangelegd om de werkgever tot het sluiten van een verzekeringscontract te

bewegen, en er worden maatregelen getroffen om dit contract met de vereiste ernst te sluiten.

De technische scholen die werken uitvoerden voor derden waren dus vóór het bestaan van het K.B. van 9 juli 1934 vrij zich tegen het risico van arbeidsongevallen te verzekeren. Sindsdien bestaat voor hen de verzekeringsverplichting, precies zoals artikel 4 van de besluitwet van 20 september 1945 het deed voor de dienstboden. Helemaal deklaratief kunnen we dit K.B. dus niet noemen.

Vermits we dus in deze scholen te doen hebben met echte arbeidsongevallen rijzen verder geen speciaal moeilijke vragen meer zoals daar zijn: bevoegdheid en aanleg, basisloon, subrogatie enz...

Krachtens artikel 24 van de gecoördineerde wetten was in algemene regel ⁽²³⁾ de vrederechter van het kanton waarin het arbeidsongeval heeft plaats gehad bevoegd in eerste aanleg, en ongeacht het bedrag.

De bevoegdheid *ratione loci* van de vrederechter was van openbare orde ⁽²⁴⁾. We moeten echter nu rekening houden met artikel 579 van het Gerechtelijk Wetboek, alsmede met art. 61, § 3 van de wijzigende bepalingen van de wet van 10 oktober 1967, houdende het Gerechtelijk Wetboek, waar bepaald wordt dat *in beginsel* alleen de arbeidsrechtbank van de woonplaats van de gerechtigde in casu bevoegd is.

Evenmin bestaat er een probleem met betrekking tot het basisloon dat dient in acht genomen te worden. We weten dat de belangrijkste vergoedingen, waar men ingevolge een arbeidsongeval recht op heeft afhankelijk zijn van het basisloon, zijnde het werkelijke (bruto)loon dat, volgens de overeenkomst aan de arbeider werd toegekend gedurende het jaar dat aan het ongeval voorafging in de onderneming waarin het zich voordeed ⁽²⁵⁾, tot een maximum van 200.000 Fr. ⁽²⁶⁾. We zien onmiddellijk in dat we deze regel onmogelijk kunnen toepassen op de leerlingen van technische scholen die nooit een loon ontvangen hebben. De enige logische oplossing die ons nog overblijft is eenvoudig te verwijzen naar het systeem dat geldt voor de minderjarige arbeiders en de leerjongens: hier dient onderscheid gemaakt tussen het geval van tijdelijke arbeidsongeschiktheid en dat van bestendige arbeidsongeschiktheid ⁽²⁷⁾.

Voor het eerste geval gelden de gewone regelen behoudens dat in geen geval als basis mag genomen worden een cijfer dat minder dan 40.000 Fr. bedraagt (hetgeen voor leerlingen van technische scholen steeds het geval zal zijn). ⁽²⁸⁾

In het tweede geval is er een bijzondere regeling voorzien: de vergoeding zal worden berekend op het werkelijk uitbetaald loon indien dit loon niet lager is dan het loon uitbetaald aan de minderjarige valiede arbeider van dezelfde beroepscategorie. Integendeel, (en dit is belangrijk voor leerlingen van technische scholen) indien het werkelijk betaald loon geringer is dan dat wat aan een meerderjarige arbeider wordt uitbetaald, dan zal tot basis genomen worden het gemiddeld loon van een meerderjarige arbeider van dezelfde beroepscategorie.

Men heeft dus willen rekening houden met het feit dat een leerjongen of een minderjarige nog niet zijn volle beroepsbekwaamheid heeft bereikt. Moest het ongeval niet geschied zijn, dan zou de betrokkene in de volgende jaren het loon van een meerderjarige van dezelfde beroepscategorie verdiend hebben. Hij wordt in zijn jeugd door een arbeidsongeval met bestendige arbeidsongeschiktheid getroffen of nog, zijn familie wordt door een dodelijk ongeval van een steun beroofd die wellicht nog belangrijker zou geworden zijn. Het is dus redelijk met deze waarschijnlijke loonsvermeerdering rekening te houden.

Hieromtrent zijn wel enkele interessante uitspraken te vermelden:

— Cass., 21 april 1961 ⁽²⁹⁾: Als vergelijkingsterm voor

het vaststellen van het basisloon bij bestendige arbeidsongeschiktheid, geldt niet het beroep dat het slachtoffer uitoefende op het ogenblik van zijn ongeval, maar wel het beroep dat hij normaal bij zijn meerderjarigheid zou uitoefend hebben.

— Cass., 20 juni 1946 ⁽³⁰⁾: Indien een vorig ongeval de arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer reeds vermindert had, worden nochtans de gewone regelen toegepast; er wordt verwezen naar het gemiddelde loon van een meerderjarige en valiede arbeider in dezelfde beroepscategorie.

Er weze tenslotte op gewezen dat de regelen ter vaststelling van de vergoedingen van openbare orde zijn en dat er dus niet kan van afgeweken worden zelfs niet om billijkheidsredenen ⁽³¹⁾.

Voor wat de verjaring betreft kunnen we eveneens volstaan met te verwijzen naar het systeem van artikel 28 van het K.B. van 28 september 1931 (driejarige verjaring). Voor wat de subrogatie betreft kennen we artikel 19 enz.

B. De ongevallen in de erkende technische scholen die geen werken uitvoeren voor andere scholen of voor particulieren.

Over deze scholen wordt gesproken in artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 9 juli 1934.

We zullen er relatief weinig aandacht aan besteden, omdat we de mening zijn toegedaan dat nagenoeg alle technische scholen onder de eerste categorie vallen. Het is een element van algemene bekendheid dat er in technische scholen geproduceerd wordt voor derden; en terecht: het zou economisch totaal onverantwoord zijn moesten ze hun producten niet verkopen.

Artikel 2 van het K.B. van 9 juli 1934 bepaalt dat technische scholen die geen werken uitvoeren voor andere scholen of particulieren verplicht zijn met een erkend verzekeringsorganisme een polis van gemeen recht af te sluiten, « waarbij de burgerlijke verantwoordelijkheid van het bestuur wordt gedekt, en waarbij in elk geval aan de leerlingen — indien de verantwoordelijkheid van het bestuur er niet bij betrokken is — een vergoeding wordt gewaarborgd overeenkomende met die welke zou verschuldigd zijn, indien de wet op de arbeidsongevallen van toepassing was. Deze verzekering zal echter beperkt worden tot de verplichte uitbetalingen van de vergoedingen die verschuldigd zijn in geval van arbeidsonbekwaamheid, de dokters- en apothekerskosten ten laste blijvende van het bestuur der school ».

M. Somerhausen, waar hij spreekt over de gebrekkige terminologie van dit K.B., wijst erop dat we in artikel 2 niet moeten lezen « een polis van gemeen recht waarbij de burgerlijke verantwoordelijkheid van het bestuur wordt gedekt » maar wel « une police couvrant la responsabilité de droit commun » (een polis die de gemeenrechtelijke burgerlijke verantwoordelijkheid dekt). ⁽³²⁾

Uit het feit dat een technische school geen werken uitvoert voor particulieren of voor andere scholen volgt dat deze school niet beschouwd kan worden als een onderneming in de zin van de wetgeving op de arbeidsongevallen, en bijgevolg is ook de arbeidsongevallenwetgeving niet van toepassing « ... que, par contre, une école professionnelle qui n'exécute pas de travaux pour d'autres écoles ni pour des particuliers ne peut être considérée comme une entreprise au sens de la loi sur la réparation des accidents du travail ». ⁽³³⁾

Het K.B. van 9 juli 1934 voorziet echter voor deze scholen wel een verzekeringsverplichting: « Attendu que cette disposition réglementaire ne répond en rien à une préoccupation de prévoyance ou d'épargne, mais au désir de garantir les élèves des écoles techniques et professionnelles contre les risques d'accident; que l'assurance répond donc

à une notion de réparation forfaitaire des risques professionnels; qu'elle tend à prévenir les litiges et les contestations de la part des victimes, en leur assurant une indemnisation qui n'est pas subordonnée à la preuve d'une responsabilité; mais qu'elle n'autorise pas le cumul de cette indemnisation avec celle que les victimes seraient en droit de réclamer en cas de recours aux dispositions de droit commun sur la responsabilité » (34).

Vermits de arbeidsongevallenwetgeving op deze scholen niet van toepassing is kunnen we voor wat de problemen van bevoegdheid en aanleg, subrogatie, verjaring enz. betreft volstaan met te verwijzen naar de gemeenrechtelijke regeling (en niet naar deze vervat in de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen).

Jan UYTTERSROT,
Advocaat te Brussel.

(1) Zie R. Dillemans, *Handboek van Sociale Zekerheid*, (studentenuitgave, Wouters, 1967, p. 63)

(2) Demeur, *Risque professionnel*, nr. 801, geciteerd eveneens bij M. Somerhausen, *Bull. Ass.*, 1936, 591.

(3) *Staatsblad*, 22 november 1933.

(4) Dit besluit stelt onder meer als voorwaarde dat het gepresteerde werk geen seriewerk zou zijn, alsmede dat de scholen als zodanig niet in concurrentie zouden treden met de industrie en het ambacht uit de streek.

(5) *Journal des Juges de Paix*, 1922, p. 245-247 met verwijzingen aldaar.

(6) *Journal des Juges de Paix*, 1937, 15.

(7) *Staatsblad* van 22-23-24 juli 1934, p. 4061-62. Dit K.B. kwam ter vervanging van het M.B. van 14 december 1933 (*Staatsblad*, 1934, p. 36) dat werd afgeschaft door het M.B. van 10 juli 1934 (*Staatsblad* van 22-24 juli).

(8) Vr. Nandrin, 22 mei 1956, *R.G.A.R.*, 1958, 6033.

(9) Voor alle duidelijkheid weze vermeld dat er hier geen onderscheid bestaat tussen officiële en vrije scholen, noch tussen gemeentelijke, provinciale of rijksscholen.

(10) O. De Leye, *De vergoeding van arbeidsongevallen*, nr. 23.

(11) O. De Leye, o.c., nr. 422.

(12) M. Somerhausen, *L'enseignement technique et les accidents du travail*, *Bull. Ass.*, 1936, p. 586-591.

(13) M. Somerhausen, o.c., nr. 8, 11 en 15.

(14) R.P.D.B., tw. *Accidents du Travail* nr. 48.

(15) Doornik, 2 februari 1937, *Journal des Juges de Paix*, 1937, 15.

(16) Cass., 5 juni 1963, *Pas.*, 1963, I, 1056.

Zie ook *Bull. Ass.*, 1964, p. 619-632 waar benevens dit arrest ook de vonnissen a quo zijn afgedrukt (Vrederechter van Doornik, 7 december 1960 en rechtbank van eerste aanleg van Doornik, 21 maart 1961), alsmede een interessante noot van J.L.

(17) Art. 1, al. 3 van de gecoördineerde wetten.

(18) Cass., 13 november 1947, *Pas.*, 1947, I, 472.

(19) Deze voorwaarden vinden we terug in het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg van Doornik van 2 februari 1937, *Bull. Ass.*, 1937, 97.

(20) R.G.A.R., 1958, nr. 6033, *Bull. Ass.*, 1956, p. 736.

(21) *Pas.*, 1947, I, 472; *Journal des Juges de Paix*, 1948, 112.

(22) J.L. in *Bull. Ass.*, 1964, p. 631.

(23) Voor bedragen beneden de 2.000 Fr., voor de ongevallen in het buitenland, en de mogelijke bevoegdheid van scheidsrechtelijke commissies: lees art. 24 K.B. 28 september 1931.

(24) Cass., 18 mei 1911, *Pas.*, 1911, I, 273.

(25) K.B. 28 september 1931, art. 6, § 1.

(26) eo loco art. 6, § 6.

(27) eo loco art. 6, § 7.

(28) Wet van 11 januari 1963.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 20 november 1970.

Voorzitter: M. Rutsaert.

Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Advocaten: Mrs. Van Hecke en De Bruyn.

1. Verzekeringen. — Rechtsvordering die voortvloeit uit een verzekeringspolis. — Verjaringstermijn.
2. Verzekeringen. — Rechtsvordering die voortvloeit uit een verzekeringspolis. — Gebeurtenis vanaf welke de verjaringstermijn begint te lopen.

1. Elke rechtsvordering die voortvloeit uit een verzekeringspolis is verjaard door het verloop van drie jaren, te rekenen van de gebeurtenis waarop zij is gegrond (1). (Wet van 11 juni 1874, art. 32.)

2. De gebeurtenis waarop gegrond is de rechtsvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde tot terugbetaling van de bedragen welke hij aan het slachtoffer van een ongeval heeft uitgekeerd, in geval van grove schuld van de verzekerde, gebeurtenis vanaf welke de driejarige verjaring begint te lopen, is niet het schadegeval. Over het algemeen is deze gebeurtenis de betaling door de verzekeraar, nadat is komen vast te staan dat hij wettelijk ertoe gehouden is de benadeelde derde te vergoeden (2). (Wet van 11 juni 1874, art. 16 en 32.)

Populaire K. t./N.V. De Schelde

Gehoord het verslag van Raadsheer Naulaerts en

op de conclusie van de Heer Ganshof van der Meersch Procureur generaal;

Gelet op het bestreden arrest, op 19 december 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 32 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen (titel X van Boek I van het Wetboek van Koophandel).

doordat het bestreden arrest, recht sprekende over de eis van een verzekeraar tegen zijn verzekerde tot verhaal, wegens zware fout van de verzekerde, van de sommen betaald tot dekking van een schadegeval dat zich voorgedaan heeft meer dan drie jaren vóór het instellen van de eis, eis waarvan niet betwist werd dat hij voortvloeit uit de verzekeringspolis en dus met drie jaar verjaart, desondanks weigert de eis verjaard te verklaren en daartoe beslist op de grond « dat geenszins het ongeval, doch wel de aan het slachtoffer gedane uitkering de gebeurtenis uitmaakt waarop onderhavige regresvordering voortvloeiende uit de polis steunt, zodat slechts vanaf dit ogenblik de wettelijke driejarentermijn een aanvang nam ».

terwijl het aanvangspunt van de verjaring van een vordering gesteund op de zware fout van de verzekerde de dag is waarop de verzekerde zich schuldig gemaakt heeft aan die zware fout, of uiterlijk de dag waarop de verzekeraar kennis heeft gekregen van die zware fout maar geenszins de dag waarop de verzekeraar de teruggevorderde som heeft uitbetaald:

Overwegende dat, luidens artikel 32 van de wet van 11 juni 1874, elke rechtsvordering die voortvloeit uit een verzekeringspolis verjaard is door verloop van drie

jaren, te rekenen van de gebeurtenis waarop zij is gegrond;

Overwegende dat, in de rechtsvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde tot terugbetaling van de bedragen welke hij aan het slachtoffer van een ongeval heeft uitgekeerd, in geval van grove schuld van de verzekeraar, de gebeurtenis, waarop die vordering is gegrond en te rekenen waarvan de driejarige verjaring begint te lopen, niet het schadegeval is;

Overwegende dat die verjaring niet kan lopen voordat de verzekeraar over een vordering beschikt om de verzekerde tot terugbetaling te dwingen; dat een rechtsvordering tot terugbetaling een voorafgaande betaling onderstelt; dat in de regel de gebeurtenis welke tot zodanige vordering aanleiding geeft, de betaling is welke de verzekeraar doet nadat het is komen vast te staan dat hij wettelijk ertoe gehouden is de benadeelde derde te vergoeden;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — (1) Artikel 32 van de wet van 11 juli 1874 op de verzekeringen verbiedt evenwel niet dat de partijen in de polis een kortere termijn mogen vaststellen. (Cass. 25 januari 1968, Arr. Cas., 1968, blz. 702, alsmede de noot get. R.H.).

(2) Verweerster, als verzekeraar van de burgerlijke aansprakelijkheid van eiser, had deze laten dagen vóór de rechtbank van eerste aanleg, ten einde op grondslag van artikel 16 van de wet van 11 juni 1874 terugbetaling van de aan de getroffene betaalde sommen te vorderen. De eis was gesteund op de grove fout van eiser.

Vóór het Hof van beroep had eiser de ontvankelijkheid van de eis betwist. Deze betwisting rustte op de verjaring, om de reden dat de gebeurtenis waarop de eis steunt niets anders kan zijn dan het verkeersongeval zelf en dat sindsdien meer dan drie jaar verlopen was vóór de inleidende dagvaarding.

De exceptie van onontvankelijkheid werd door het bestreden arrest afgewezen op de grond dat niet het ongeval doch wel de aan de getroffene gedane uitkering de « gebeurtenis » uitmaakt waarop onderhavige regresvordering is gesteund. Daaruit volgde dat, in die stelling, de termijn die verband houdt met de uitgekeerde vergoedingen niet kon verstrekken zijn.

Indien het aanvangspunt van de verjaring van de vordering, gesteund op de grove fout van de verzekerde, de dag is waarop de verzekerde zich schuldig gemaakt heeft aan deze grove fout, was de vordering verjaard. Zij moest ook als verjaard beschouwd worden zo het aanvangspunt van de verjaring de dag is waarop de verzekeraar kennis heeft gekregen van die grove fout.

Artikel 32 van de wet neemt niet « elke rechtsvordering » in aanmerking, maar alleen « elke rechtsvordering die uit een verzekeringscontract ontstaat ». Natuurlijk geldt de driejarige verjaring slechts voor de vorderingen die uit het verzekeringscontract voortspruiten, en niet voor andere vorderingen, die wel in betrekking staan met een verzekering, maar niet uit de verzekering zelf rechtstreeks voortvloeien.

Hier gaat het om de terugbetaling van de sommen uitgekeerd aan de getroffene van het verkeersongeval. Dit regres vindt zijn grond, niet alleen in artikel 16 van de wet van 11 juni 1874, maar ook in het verzekeringscontract.

Echter wat is de betekenis van het woord « gebeurtenis »? Op deze vraag kan geen algemeen antwoord gegeven worden, zelfs niet voor de rechtsvordering die uit

een verzekeringscontract ontstaat.

Voor de vordering van de premie, begint de termijn te lopen vanaf de dag die volgt op de vervaldag, zoals in gemeen recht. Gelijk steeds inzake verjaring telt de dag waarop het recht ontstaat niet mee.

De vordering tot vernietiging wegens slechte omschrijving van het risico loopt slechts vanaf het tijdstip dat de verzekeraar deze omstandigheid kent.

Voor de vordering strekkende tot uitbetaling van de prestatie van de verzekeraar na het ongeval is dit ongeval het aanvangspunt van de verjaringstermijn.

Inzake aansprakelijkheidsverzekering kan men zich afvragen of de verjaringstermijn slechts loopt vanaf het tijdstip dat de aansprakelijkheid van de verzekeringnemer tegenover een derde definitief is vastgesteld, of reeds vanaf het ogenblik dat de verzekeraar zijn voornemen bekendgemaakt heeft het aansprakelijkheidsgeval niet te dekken. (Van de Putte R., Handboek voor verzekeringen en verzekeringsrecht, p. 139)

Verweerster wees er in haar memorie van antwoord op, dat het verhaal tegen de verzekeringnemer en, zo er reden is, tegen de verzekerde, andere dan de nemer, hetwelk volgens artikel 11 van de wet toebehoort aan de verzekeraar die ten behoeve van de benadeelde personen betalingen heeft verricht, welke zijn verbintenissen jegens zijn verzekerde overschrijden, of waarvan hij kan stellen ontslagen te zijn krachtens de wet of krachtens het verzekeringscontract, wat in de zaak het geval was, vergelijkbaar is met de vordering tot terugbetaling van het onverschuldigde. In beide gevallen kan het aanvangspunt van de verjaring maar het tijdstip zijn waarop de verplichting tot teruggave ontstaan is.

Betekent dit niet dat het noodzakelijk de dag is, waarop de voor teruggave vatbare betaling is verricht? De betaling is inderdaad een noodzakelijk vereiste voor het verhaal van de verzekeraar.

In elk geval kan de verjaring niet lopen voordat de verzekeraar over een vordering beschikt om de verzekerde tot terugbetaling te dwingen. Een rechtsvordering tot betaling vereist dus een voorafgaande betaling. Het Hof had zich daaromtrent nog niet uitgesproken maar deze zienswijze wordt gedeeld door de doctrine. De auteur van het verbum « Assurances terrestres » in het « Répertoire pratique du droit belge » schrijft dienaangaande, dat de vordering tot terugbetaling van de door de verzekeraar betaalde vergoeding bij grove fout van de verzekerde verjaart na drie jaar met ingang van de definitief geworden penale veroordeling; aan deze veroordeling ontleent de verzekeraar zijn recht op de vordering en de verplichting tot teruggave ontstaat vanaf haar datum, en niet vanaf de dag der betaling (Rép. prat. dr. belge, 1969, Bijv. III, V° Assurances terrestres, nrs 406 en 407; raadpl. Wets. Le point de départ de la prescription en assurance-responsabilité civile automobile, noot onder Beroep Gent 18 april 1955. Rev. crit. jur. b. 1956, p. 250 en volg.; zie ook Les Nouvelles, Droit commercial V, les assurances I, nr. 613). Monette, De Villé en André, in het « Traité des assurances terrestres » vragen zich ook af wat, in het algemeen gezien, de gebeurtenis is waarop de rechtsvordering is gegrond. Op deze vraag wordt er geantwoord dat zij het tijdstip is waarop de verbintenis moet worden nagekomen, en waarop bijgevolg de schuldeiser beschikt over een rechtsvordering om de schuldenaar tot betaling van het verschuldigde te dwingen (Traité ass. terr., 1955, boekdeel II, nr. 471, p. 180).

In een voetnoot die gepubliceerd werd bij een arrest van het Hof van beroep te Luik wordt er gewag gemaakt van « la certitude que la compagnie est légalement tenue d'indemniser le tiers lésé. Le point de départ du délai de prescription sera (cet élément) puisque, alors seulement, l'assureur a le droit d'exercer son recours » (Civ. Liège 3 avril 1968, Bulletin des assurances 1968, p. 745, inz. p. 754.

Raadpl. Van Ryn, Principes de droit commercial IV, n° 2533). Mutatis mutandis moet hier hetzelfde principe in aanmerking genomen worden.

En Prof. Simon Fredericq, ten slotte, in zijn overzicht van de rechtspraak inzake verzekeringen, schrijft: « Wanneer de verzekeraar de derde die een rechtstreekse vordering heeft tegen hem, heeft uitbetaald en een verhaal uitoefent tegen zijn verzekerde, loopt de verjaring vanaf het feit dat aanleiding geeft tot de eis, dus vanaf de datum van betaling waardoor de subrogatie ten voordele van de verzekeraar ontstaat » (Tijdschrift voor Privaatrecht, 1969, p. 281, nr. 42).

De gebeurtenis welke de vordering in het leven roept is de betaling welke de verzekeraar doet nadat het vaststaat dat hij wettelijk ertoe gehouden is.

W.G.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 24 december 1970.

Voorzitter: M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever: M. Legros.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Europese Economische Gemeenschap. — Art. 85, lid 2, van het verdrag. — Uitwerking. — Tot 13 maart 1962. — Beslissing van het Hof van Justitie. — Verplichting van art. 177, laatste lid. — Opheffing. — Overeenkomst. — Geldigheid.

Bij de uitspraak over een vorig verzoek om een prejudiciële beslissing, heeft het Hof van Justitie beslist dat, tot 13 maart 1962, datum van de inwerkingtreding van de in art. 87 van het E.E.G.-Verdrag bedoelde Verordening, art. 85, lid 2 van het Verdrag slechts uitwerking heeft ten aanzien van de overeenkomsten en besluiten waaromtrent de autoriteiten van de Lid-Staten, op basis van art. 88 van het Verdrag, uitdrukkelijk hebben beslist dat ze onder de toepassing van de bepalingen van art. 85, lid 1, vallen en dat ze niet in aanmerking komen voor de in lid 3 bedoelde verklaring, ofwel ten aanzien waarvan de Commissie, bij beslissing genomen krachtens art. 89, lid 2, heeft vastgesteld dat ze in strijd zijn met art. 85.

Door deze regel te stellen heeft het Hof van Justitie, voor dat tijdperk, de verplichting van art. 177, laatste lid, opgeheven en aldus het Hof van Cassatie vrijgesteld zich tot het Hof van Justitie te wenden om een uitlegging te bekomen.

Nu de Belgische autoriteiten niet hebben beslist of de Commissie niet heeft vastgesteld dat de litigieuze overeenkomst verboden was, moet deze als geldig worden beschouwd, zonder dat dient nagegaan te worden of de rechtbanken, in de zin van art. 88, autoriteiten van een Lid-Staat zijn.

Advance Transformer C° t./Bara e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 9 december 1968 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 85, paragraaf 1, 2, en 3, 247 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, goedgekeurd bij de wet van 2 december 1957 (en voor zoveel als nodig, artikel 1 van deze wet), en 97 van de Grondwet,

doordat, na te hebben vastgesteld dat het Verdrag tot

oprichting van de Europese Economische Gemeenschap in België in werking is getreden vanaf 1 januari 1958 en dat de bepalingen van de paragrafen 1 en 2 van artikel 85 van dit Verdrag, in zover ze een nietigheid van rechtswege afkondigen, buiten de gevallen van overeenkomsten en besluiten waaromtrent de bevoegde Belgische autoriteit de nietigheid van de overeenkomst had vastgesteld, zonder gevolg zijn gebleven zolang de bepalingen van paragraaf 3 van genoemd artikel 85 niet van toepassing werden verklaard bij de verordening nr. 17 die op 6 februari 1962 door de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap werd vastgesteld, het bestreden arrest beslist dat artikel 85 op de litigieuze overeenkomst pas van toepassing is geweest na 6 februari 1962, op welke datum deze overeenkomst vervallen was, en, dientengevolge, ten onrechte heeft geweigerd na te gaan, zoals eiseres zulks in haar conclusie verzocht, of de overeenkomst waarvan verweerster de beëindiging aanvoerde aan genoemd artikel 85 was onderworpen,

terwijl uit artikel 247 van het Verdrag blijkt dat artikel 85, paragraaf 1 en 3, van toepassing is vanaf zijn inwerkingsstelling in België, zo tot de inwerkingtreding van de verordening nr. 17, de in artikel 85, paragraaf 2, bedoelde nietigheid die het in artikel 85, lid 1, bepaalde verbod sanctioneert, niet van rechtswege uitwerking heeft, ze evenwel van toepassing is op de overeenkomsten en besluiten waaromtrent de autoriteiten van de Lid-Staten uitdrukkelijk hebben beslist dat ze onder de toepassing van de bepalingen van paragraaf 1 van artikel 85 vallen en dat ze niet in aanmerking kunnen komen voor de in paragraaf 3 bedoelde verklaring; krachtens artikel 88 van het Verdrag dat, op grond van artikel 247, van toepassing is vanaf zijn inwerkingsstelling in België, de autoriteiten van de Lid-Staten over de toelaatbaarheid van mededingingsregelingen beslissen in overeenstemming met hun nationale recht en de in artikel 85, met name paragraaf 3, neergelegde bepalingen, zodat het hof van beroep, als autoriteit van een Lid-Staat in de zin van artikel 88 van het Verdrag, verplicht was na te gaan of de litigieuze overeenkomst aan artikel 85 was onderworpen en er eventueel de nietigheid van uit te spreken;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt dat de overeenkomst inzake de concessie van alleenverkoop in 1958 werd aangegaan en dat ze op 5 december 1961 werd beëindigd;

Overwegende dat eiseres betoogt dat artikel 85, paragraaf 1 en 3, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap van toepassing is vanaf de inwerkingstelling van het Verdrag, dat het hof van beroep verplicht was na te gaan of de litigieuze overeenkomst aan artikel 85 was onderworpen en er eventueel de nietigheid van uit te spreken overeenkomstig artikel 85, paragraaf 2;

Overwegende dat het Hof van Justitie, bij de uitspraak over een vorig verzoek om een prejudiciële beslissing, heeft beslist dat, tot 13 maart 1962, datum van de inwerkingtreding van de in artikel 87 van het Verdrag bedoelde Verordening, artikel 85, lid 2, van dit Verdrag slechts uitwerking heeft ten aanzien van de overeenkomsten en besluiten waaromtrent de autoriteiten van de Lid-Staten, op basis van artikel 88 van het Verdrag, uitdrukkelijk hebben beslist dat ze onder de toepassing van de bepalingen van lid 1 van artikel 85 vallen en dat ze niet in aanmerking komen voor de in lid 3 bedoelde verklaring, ofwel ten aanzien waarvan de Commissie, bij beslissing genomen krachtens artikel 89, lid 2, heeft vastgesteld dat ze in strijd zijn met artikel 85;

Overwegende dat het Hof van Justitie door deze regel te stellen, voor dat tijdperk, de verplichting van artikel 177, laatste lid, heeft opgeheven en aldus het Hof

heeft vrijgesteld zich tot het Hof van Justitie te wenden om een uitlegging te bekomen; dat de vraag die door de voorziening wordt gesteld, op dit punt, materieel dezelfde is als die waarover bij wijze van voormelde prejudiciële beslissing uitspraak werd gedaan;

Overwegende dat niet wordt betwist dat de Belgische autoriteiten niet hebben beslist of dat de Commissie niet heeft vastgesteld dat de litigieuze overeenkomst verboden was;

Dat deze overeenkomst als geldig moet worden beschouwd, zonder dat dient nagegaan te worden of de rechtbanken, in de zin van artikel 88 van het verdrag, autoriteiten van een Lid-Saatt zijn;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT. — Zie het bestreden arrest van Hof Brussel, 9december 1968, J.C.B. 1969, 467, met noot De Caluwé; Pas., 1969, II, 40, met noot P.S.; J.T. 1969, 567, met noot Bricmont; Rev. trim. dr. eur., 1969, 823.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 22 oktober 1970.

Voorzitter: M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever: M. Polet.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Onrechtmatige daad. — Aansprakelijkheid voor zaken. — Bewijs. — Gebrek van de zaak. — Oorzakelijk verband.

De door schade getroffen persoon, die de bewaarder van een levenloze zaak aansprakelijk stelt op grond van art. 1384, lid 1 B.W., moet niet alleen bewijzen dat de zaak door een gebrek was aangetast, maar ook dat dit gebrek de schade, waarvan hij vergoeding vordert, heeft veroorzaakt.

Door er, enerzijds, op te wijzen dat de boom waar- tegen de getroffene is gebotst « dwars over de weg » lag en door, anderzijds, aan te tonen dat het omvallen van deze boom een gevolg was van de gebreken waardoor hij was aangetast, stelt het bestreden arrest op impliciete doch zekere wijze vast dat er tussen de gebreken van de zaak die eiser tot cassatie onder zijn bewaring had en de geleden schade een oorzakelijk verband bestond.

Belgische Staat t./ Dupont.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 april 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1382, 1383, 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat het litigieus ongeval voor de helft te wijten is aan de schuld van eiser en hem veroordeelt om de schade voor de helft aan alle verweerders te vergoeden, op grond dat het ongeval werd veroorzaakt door de schuld van de getroffene, die veel te snel reed, gelet op de buitengewoon slechte weersomstandigheden... die het verkeer bijzonder moeilijk maakten, dat er namelijk zoveel regen viel dat de ruitenwissers niet meer voldeden en dat de zichtbaarheid slechts een paar meter bedroeg; dat in dergelijke omstandigheden de ge-

troffene, die met een snelheid van ongeveer 80 kilometer per uur reed, tegen een boom botste die dwars over de weg was gevallen, dat deze schuld van de getroffene echter de aansprakelijkheid van eiser als eigenaar en bewaarder van de boom niet uitsluit « indien deze boom is omgevallen wegens een gebrek waardoor hij was aangetast », dat uit de vaststellingen van de deskundige van de familie van de getroffene duidelijk blijkt dat deze boom zeer rot was... en dat hij niet per ongeluk of bij ongeval is omgevallen, dat de storm de aanleiding en niet de oorzaak is geweest, dat het geenszins gaat om toeval of overmacht, dat bovendien een zorgvuldig toezicht op de bomen langs de wegen noodzakelijk is wegens de gevaren die ze opleveren, dat, ten deze, dit toezicht blijkbaar onvoldoende is geweest en dat eiser dus eveneens aansprakelijk is voor het litigieuze ongeval,

terwijl om aansprakelijk te zijn voor de daad van een levenloze zaak die men onder zijn bewaring heeft, het niet volstaat dat een gebrek van de zaak de oorzaak is geweest van het gedrag van deze zaak, doch dat er een noodzakelijk causaleiteitsverband nodig is tussen het verkeerde gedrag van de zaak of een fout in de bewaring van deze zaak en de schade zoals ze zich in concreto heeft voorgedaan, zodat de hierboven overgenomen redenen van het arrest niet volstaan om de aansprakelijkheid van eiser ten deze wettelijk te rechtvaardigen, daar ze het bestaan niet vaststellen van een vaststaand oorzakelijk verband tussen het aan eiser verweten gebrek aan toezicht of het gebrek waardoor de onder zijn bewaring staande boom is omgevallen en de botsing van de getroffene tegen een boom die dwars over de weg was gevallen (schending van alle hierboven vermelde wettelijke bepalingen);

terwijl, in elk geval, het bestreden arrest door om bovengenoemde redenen uitspraak te doen zonder het bestaan van dit noodzakelijk causaleiteitsverband vast te stellen, niet antwoordt op het middel van de conclusie van eiser die tegen de rechtsvordering van de verweerders aanvoerde: « dat hoofzakelijk blijkt dat... het ongeval, hoe ongelukkig het ook is, enkel te wijten is aan de schuld van de getroffene alleen; dat immers een automobilist die in volle storm met een minimum snelheid van 80 kilometer per uur rijdt terwijl de zichtbaarheid (met koplichten) ten hoogste 7 of 8 meter bedraagt een zeer erge onvoorzichtigheid begaat waarvan hij alleen de gevolgen moet dragen;... dat een automobilist moet rijden met een snelheid die aangepast is aan het zicht... zodat hij kan stoppen vóór een hindernis die kan worden voorzien; dat als hij rijdt op een plaats waar een buitengewone stormwind waait, hij op zijn weg door deze wind veroorzaakte hinderissen moet verwachten; dat de getroffene ongetwijfeld zijn verplichting niet heeft nagekomen; dat de rechtsvordering dus niet gegrond is om deze eerste reden en dat de rechtbank van eerste aanleg verstandig heeft geconcludeerd », en tenslotte nog « dat de rechtsvordering dus niet gegrond is... de eiseressen in hoger beroep het bewijs niet leveren van het bestaan van het gebrek of van het bestaan van het oorzakelijk verband tussen dit zogenaamde gebrek en de schade » (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat, om te bewijzen dat het ongeval dat de dood van Gérard Gautier, echtgenoot van de eerste verweerster, heeft veroorzaakt niet te wijten was aan het bestuur, eiser voor het hof van beroep aanvoerde dat dit ongeval enkel voorspoot « uit de schuld van de getroffene alleen... dat het omvallen van de boom uitsluitend te wijten was aan de stormwind en dat deze wind een geval van overmacht heeft opgeleverd... dat de eiseressen in hoger beroep (thans verweersters) het bestaan van het gebrek of het oorzakelijk verband tussen dit zogenaamde gebrek en de schade niet bewijzen »;

Overwegende dat het bestreden arrest erop wijst dat, op de dag van het ongeval, de weersomstandigheden het verkeer bijzonder moeilijk maakten en « dat in dergelijke omstandigheden de getroffen, die met een snelheid van ongeveer 80 kilometer per uur reed, tegen een boom botste die dwars over de weg was gevallen », maar preciseert dat de schuld van Gérard Gautier « de aansprakelijkheid van gedaagde in hoger beroep (thans eiser) als eigenaar en bewaarder van de boom niet uitsluit »;

Dat het arrest, op grond van feitelijke overwegingen die het vermeldt, in dit verband beslist dat het omvallen van de boom het gevolg is van de gebreken waardoor hij was aangetast, en verklaart « dat het geenszins gaat om toeval of overmacht, zoals zulks het geval zou kunnen zijn met een tornado of een cycloon welke verwoesting aanricht »;

Overwegende dat deze redenen van het arrest passend antwoorden op de conclusie van eiser;

Dat het tweede onderdeel van het middel feitelijke grondslag mist;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat de door schade getroffen persoon die de bewaarder van een levenloze zaak aansprakelijk stelt op grond van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek, niet alleen moet bewijzen dat de zaak door een gebrek was aangetast, maar ook dat dit gebrek de schade, waarvan hij vergoeding vordert, heeft veroorzaakt;

Overwegende dat door er, enerzijds, op te wijzen dat de boom waartegen de getroffen is gebotst « dwars over de weg » lag en door, anderzijds, aan te tonen dat het omvallen van deze boom een gevolg was van de gebreken waardoor hij was aangetast, het arrest op impliciete doch zekere wijze vaststelt dat er tussen de gebreken van de zaak die eiser onder zijn bewaring had en de geleden schade een oorzakelijk verband bestond;

Overwegende, derhalve, dat het arrest, verre van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek te schenden, ervan een juiste toepassing maakt;

Dat het eerste onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Verg. Cass., 27 november 1969, R.W. 1969-70, 1185. In het bovenstaande geval was de opeenvolging: door een gebrek aangetaste boom; de boom komt over de weg te liggen door het gebrek van de boom; autobestuurder botst tegen de boom. In het arrest van 27 november 1969 was de opeenvolging: een op zichzelf niet gebrekkige boomstam; deze komt door de schuld van een derde op de weg te liggen; een autobestuurder botst ertegen.

Betreffende dit laatste geval zegt het Hof: uit de omstandigheid alleen dat een op zichzelf niet gebrekkige boomstam door de schuld van een derde een voor het verkeer gevaarlijke plaats innam, heeft de rechter niet wettelijk het bestaan van het gebrek van de zaak kunnen afleiden.

Voor een uitvoerige uiteenzetting betreffende het leerstuk over het gebrek van de zaak, zie men de conclusie van procureur-generaal Ganshof van der Meersch bij het arrest van 27 november 1969 in J.T., 1970, 116, en in Pas., 1970, I, 277.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 15 december 1970.

Voorzitter-verslaggever: M. Louveaux.

Advocaat-generaal: M. Krings.

Advocaat: Mr. Struye.

Schade en schadeloosstelling. — Schade aan personen. — Overlijden van het slachtoffer. — Weduwe. — Loon op basis waarvan de schadeloosstelling berekend wordt.

Bij overlijden van het slachtoffer van een ongeval mag voor de berekening van de aan de weduwe toekomende schadevergoeding het bedrag van het brutoloon van het slachtoffer enkel in acht genomen worden zo de rechter vaststelt dat het bedrag van de sociale en fiscale lasten die de weduwe moet dragen, gelijkwaardig is met het bedrag van de sociale en fiscale lasten die tijdens zijn leven door het slachtoffer gedragen werden.

Verhaeghe t./Kiriakidi e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 6 maart 1970 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing a) over de strafvordering:

Overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

b) over de burgerlijke vordering van verweerster Kiriakidi:

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1319, 1320, 1351 en 1382 van het Burgerlijk Wetboek en van de bewijskracht en de kracht van gewijsde van het arrest van het Hof van 25 november 1968,

doordat het bestreden arrest eiser veroordeeld heeft aan eerste verweerster, weduwe van het slachtoffer van het verkeersongeval waarvoor eiser voor twee derden aansprakelijk verklaard werd, een schadevergoeding te betalen berekend op het bruto basisloon van het slachtoffer en geweigerd heeft het nettoloon als basis van de rekening te nemen, en bijgevolg rekening te houden met de belastingen en de sociale bedragen die ten laste waren van gezegd slachtoffer, doch waarvan volgens de conclusie van eiser een equivalent bedrag door zijn weduwe niet zal moeten betaald worden, aangezien de weduwe, al zal zij principieel gesproken, lasten moeten dragen, alleszins, volgens de vigerende fiscale wetten, onder het belastbare minimum blijven zal — en deze beslissing gestaafd heeft op de overweging dat « de modaliteiten, de percentages der belastingen en de bedragen eigen aan eerste verweerster, de belastingsplichtige, gegevens vatbaar zijn voor wijziging van jaar tot jaar ofwel omdat de wet verandert, ofwel omdat de financiële toestand van de weduwe gewijzigd wordt, dat om van de voordelen van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid te genieten eerste verweerster bijdragen zal moeten betalen, dat de berekeningen van eiser aldus op broze gegevens steunen die door de werkelijkheid normaliter zullen verijld worden, en dat bijgevolg de wijze van berekening door eerste verweerster voorgesteld de normale wijze is, die door het Hof gehuldigd wordt ».

terwijl, eerste onderdeel, het onjuist is dat het door het bestreden arrest ingeroepen arrest van het Hof van 25 november 1968 zou beslist hebben dat de schade door de weduwe van het slachtoffer van een misdrijf van onopzettelijke doding geleden, zou moeten berekend worden

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

op grond van het brutoloon van het slachtoffer, zonder rekening te houden met het bedrag van zijn fiscale en sociale lasten, en dat deze wijze van berekening « de normale wijze van berekening was, dat integendeel dit arrest alleen beslist heeft dat in een bepaald geval, de schade wettelijk had kunnen berekend worden op grond van het brutoloon « sans aucune déduction des charges sociales », omdat in het bedoelde geval, de feitenrechter vastgesteld had dat de fiscale en sociale lasten die het slachtoffer moest dragen « seront compensées par des charges équivalentes » die de rechthebbenden van het slachtoffer in de toekomst zullen moeten dragen,

terwijl het bestreden arrest de bewijskracht en de kracht van gewijsde van het arrest van het Hof van 25 november 1968 geschonden heeft,

tweede onderdeel, ten deze rechter geenszins vastgesteld heeft dat eerste verweerster hetzelfde bedrag of het equivalent ervan zal moeten betalen van de door haar overleden echtgenoot gedragen lasten, dat het bestreden arrest zodoende artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek geschonden heeft en niet wettelijk gemotiveerd is,

derde onderdeel, indien het bestreden arrest in deze zin zou moeten geïnterpreteerd worden, dat de rechter duidelijk genoeg heeft willen zeggen dat de lasten van eerste verweerster in de toekomst gelijk zouden zijn, of minstens equivalent aan de lasten die het slachtoffer gedragen had, de rechter zichzelf zou tegengesproken hebben, dat inderdaad het intrinsiek tegenstrijdig is enerzijds te beslissen dat het onmogelijk is met zekerheid te weten, welke belastingen verweerster in de toekomst zal moeten betalen, om reden dat het bedrag van deze belastingen vatbaar is voor wijzigingen van jaar tot jaar onder meer omdat de wet verandert en anderzijds te beslissen dat het met zekerheid bewezen is dat verweerster het bedrag of het equivalent van de door wijlen haar echtgenoot betaalde belastingen in de toekomst zelf zal betalen, dat deze strijdigheid in de motivering met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaat:

Wat het tweede onderdeel betreft.

Overwegende dat het arrest de schadevergoeding welke aan verweerster toekomt berekend heeft op grond van het brutoloon van het slachtoffer daar het vaststaat dat het verlies van de inkomsten van haar man, verweerster zal verplichten belastingen te betalen en daar verweerster om van de voordelen van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid te genieten, bijdragen zal moeten betalen;

Overwegende dat deze vaststellingen van het arrest niet volstaan om de berekening van de schadevergoeding op grond van het brutoloon te rechtvaardigen;

Overwegende immers dat het bedrag van het brutoloon enkel in acht mag genomen worden zo de rechter vaststelt dat het bedrag van de sociale en fiscale lasten te dragen door de weduwe gelijkwaardig is met het bedrag van de sociale en fiscale lasten welke tijdens zijn leven door het slachtoffer gedragen werden;

Dat dit onderdeel van het middel gegrond is;

c) over de burgerlijke vordering van verweerster de naamloze vennootschap « Eendracht en voorzorg »:

Overwegende dat het arrest bij vestiging van het beroepen vonnis eiser veroordeelt tot het betalen aan eiseres van de door haar gevorderde provisionele schadevergoeding (wegens de door haar betaalde begrafenis- en wegens de onkosten door haar terugbetaald aan de Commissie van Openbare Onderstand) en de zaak voor het overige sine die uitstelt; dat het arrest eiser tot de kosten veroordeelt;

Overwegende da eiser tegen die definitieve beslissing geen middel aanvoert;

Om die redenen,

en zonder dat het nodig blijkt het eerste en het derde onderdeel van het middel te onderzoeken welke tot geen ruimere cassatie aanleiding kunnen geven.

Vernietigt het bestreden arrest in zover het aan verweerster Kiriakidi in eigen naam een vergoeding toekent van 580.583 fr. met de intresten en in zover het uitspraak doet over de kosten van hoger beroep;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gedaan worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster tot een derde van de tegen haar ingediende voorziening, laat de overige kosten van de voorzieningen ten laste van eiser;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Gent.

NOOT. — Verg. Hof Brussel, 17 september 1969, R.W. 1969-70, 1830, en de in de noot geciteerde arresten.

RAAD VAN STATE.

7e Kamer — 29 april 1970.

Voorzitter : M. Declaire.

Raadsheren : MM. Smolders en Vermeulen.

Substituut-auditeur-generaal : M. De Pover.

Advocaat : Mr. Houtekier.

Instellingen van openbaar nut. — Personeel. — Bevordering. — Administratieve rechtshandelingen. — Algemene rechtsbeginselen.

In afwachting dat het K.B. van 14 februari 1961 voor een bepaalde instelling van openbaar nut in werking zal treden door de bekendmaking van de bij artikel 128 bedoelde lijsten, is het door de bevoegde overheid vastgestelde statuut toepasselijk gebleven en kan het nog door die overheid worden gewijzigd met de goedkeuring van de minister van wie de instelling afhangt.

Bij ontstentenis van een door het statuut voorgeschreven procedure die het de benoemende overheid moet toelaten zich te vergewissen van de respectievelijke waarde van de kandidaten, staat het deze overheid, die tot plicht heeft de meest geschikte kandidaat te benoemen, vrij zich op de meest gepaste wijze te doen voorlichten om een objectieve waardebeoordeling van de kandidaten te bereiken.

Het kan de benoemende overheid voorzeker niet ten kwade worden geduid dat zij haar toevlucht heeft genomen tot een procedure die overeenstemt met die welke reeds door het K.B. van 14 februari 1961 als de meest geschikte in het vooruitzicht is gesteld.

Waar de minister ernaar streeft, voor de gevallen waarin hij ertoe geroepen zou zijn om als benoemende overheid op te treden, zich op zulke wijze te doen voorlichten dat hij zich van zijn opdracht op behoorlijke wijze zou kunnen kwijten en met het oog daarop aan een instelling van openbaar nut richtlijnen geeft, regelt hij niet de rechten en de verplichtingen van het personeel van die instelling, wanneer die richtlijnen niet als een recht aan het personeel worden toegekend.

De in artikel 81 van het K.B. van 14 februari 1961 vastgestelde regel, volgens welke de benoeming verleend wordt aan de kandidaat met de hoogste waarde, is slechts de uitdrukking van een algemeen beginsel dat zich voor elke benoeming in overheidsdienst aan de benoemende overheid opdringt.

De Schrijver t. / Belgische Staat
(Ministerie van Volksgezondheid).

Arrest n° 14.097.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit van de Minister van Volksgezondheid d.d. 11 januari 1968, waarbij Jozef De Caluwé, bureauchef bij het Nationaal Werk voor Oorlogsinvaliden (N.W.O.I.), bevorderd wordt tot de graad van adviseur; dat de bestreden bevordering bij dienstnota van 24 januari 1968 ter kennis van het personeel van het N.W.O.I. werd gebracht;

Overwegende dat bij een eerste middel verzoeker, die zich voor de te begeven betrekking kandidaat had gesteld, de schending inroep van artikel 128 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 tot vaststelling van het statuut van het personeel van sommige instellingen van openbaar nut in zover de tegenpartij toepassing heeft gemaakt van de bepalingen van de artikelen 81 en volgende van bedoeld besluit terwijl, vermits de lijst van de graden met betrekking tot de instellingen van de groep waartoe het N.W.O.I. behoort, tot nog toe niet is bekendgemaakt, aan de voorwaarden waarvan artikel 128 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 de inwerkingtreding van dat besluit afhankelijk heeft gemaakt, nog niet is voldaan;

Overwegende dat artikel 128 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 bepaalt: «Dit besluit treedt voor elke groep van de onder artikel 1 genoemde instellingen in werking, de eerste dag van de trimester, die volgens de kalender volgt op de dag waarop de lijsten van de graden met betrekking tot de instellingen van die groep in het «Belgisch Staatsblad» worden bekendgemaakt»; dat tot nog toe geen van de bij dit artikel bedoelde lijsten werd bekendgemaakt; dat hieruit volgt dat het koninklijk besluit van 14 februari 1961 steeds niet in werking is getreden;

Overwegende dat de tegenpartij evenwel doet gelden dat in verband met de bestreden benoeming geen toepassing werd gemaakt van de bepalingen van de artikelen 81 en volgende van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 als dusdanig en dat, zo een procedure in acht werd genomen die overeenstemt met deze die door de artikelen 82, 83 en 84 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 is voorgeschreven, zulks geschiedde op grond van een beslissing van de benoemende overheid, in casu de Minister, beslissing die erop gericht was, bij ontstentenis, in het thans nog van kracht zijnde personeelsstatuut, van daartoe dienstige voorschriften, een objectieve waardebeoordeling van de kandidaten mogelijk te maken;

Overwegende dat, krachtens artikel 11 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, het statuut van het personeel van het N.W.O.I., dat in artikel 1 van die wet voorkomt onder de organismen van categorie B, door de Koning wordt vastgesteld; dat echter, gelet op het bepaalde bij artikel 18, § 2, van dezelfde wet, in afwachting dat het reeds vermeld koninklijk besluit van 14 februari 1961 voor het N.W.O.I. in werking zal treden, het statuut dat vóór de inwerkingtreding van de wet van 16 maart 1954 door de raad van bestuur van het N.W.O.I., alsdan daartoe bevoegd orgaan, was vastgesteld, toepasselijk is gebleven en door de raad van bestuur nog kan worden gewijzigd met de goedkeuring van de Minister van Volksgezondheid; dat bij beslissing van 21 maart 1964 de raad van bestuur het naast het eigenlijk statuut bestaand reglement op het signalement heeft opgeheven en aan het statuut een wijziging heeft aangebracht die geïnspireerd was door het bepaalde bij artikel 86 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961; dat diensgevolge er in het statuut geen voorschriften meer voorhanden waren die een objectieve waardebeoordeling van de kandidaten voor een bevordering zouden

waarborgen; dat de Minister van Volksgezondheid bij beslissing van 21 januari 1965 zijn goedkeuring heeft verleend aan de beslissing van de raad van bestuur doch daarbij deed opmerken wat volgt:

«De goedkeuring van deze laatste beslissing brengt de afschaffing met zich van het systeem van het jaarlijks signalement en zijn vervanging door de enkele inschrijving van de ongunstige vermeldingen die worden opgelegd aan de agent die zijn werk niet op een bevredigende wijze verricht.

Bovendien vloeit eruit voort dat de directieraad, in geval van openstaande betrekking van de eerste categorie, niet meer zal moeten vergaderen om een rangschikking van de kandidaten op te stellen, zoals voorzien was bij artikel 20 van het opgeheven reglement op het signalement.

Het lijkt mij echter gepast dat de voogdijminister, vóór de benoeming, de directeur-generaal van het N.W.O.I. zou raadplegen over de waarde van elke kandidaat.

De leidende ambtenaar zou zich bij die gelegenheid dienen te houden aan de artikelen 82, 83, 84 en 85 van het hogervermeld koninklijk besluit van 14 februari 1961, alhoewel deze beschikkingen nog niet van kracht werden. Ik beschouw inderdaad dat hun toepassing het normaal gevolg is van de beslissingen, door de raad van bestuur van het N.W.O.I. op 21 maart 1964 getroffen inzake signalement»;

Overwegende dat artikel 81 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 bepaalt dat de benoeming door verandering van graad of door bevordering tot een graad die gelijk is aan of hoger is dan die van afdelingschef, verleend wordt aan de kandidaat met de hoogste waarde, volgens de procedure bepaald in de artikelen 82 tot 84; dat artikel 82 de leidende ambtenaar belast met het opmaken van een gemotiveerd verslag over de waarde van elke kandidaat, van welk verslag aan de betrokken kandidaat kennis wordt gegeven; dat artikel 83 de kandidaat toelaat zijn opmerkingen aan de leidende ambtenaar mede te delen en dat artikel 84 bepaalt dat deze opmerkingen samen met een verslag aan de tot benoemen bevoegde overheid wordt toegestuurd;

Overwegende dat, bij ontstentenis van een door het statuut voorgeschreven procedure die het de benoemende overheid moet toelaten zich te vergewissen van de respectelijke waarde van de kandidaten, het deze overheid, die tot plicht heeft de meest geschikte kandidaat te benoemen, staat zich op de meest gepaste wijze te doen voorlichten om een objectieve waardebeoordeling van de kandidaten te bereiken; dat het de benoemende overheid voorzeker niet ten kwade kan worden geduid dat zij haar toevlucht heeft genomen tot een procedure die overeenstemt met die welke reeds door het koninklijk besluit van 14 februari 1961 als de meest geschikte in het vooruitzicht is gesteld, die, zodra het besluit voor het N.W.O.I. in werking zal zijn getreden, verplichtend zal moeten worden toegepast en die voor de betrokken kandidaten bijzondere waarborgen inhoudt; dat, in strijd met wat verzoeker voorhoudt, het inachtnemen van bedoelde waarborgen niet kan worden beschouwd als het formeel in werking stellen van bedoelde artikelen; dat de tegenpartij derhalve niet heeft gehandeld in strijd met het bepaalde bij artikel 128 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961; dat het middel niet opgaat;

Overwegende dat bij een tweede middel verzoeker, in ondergeschikte orde, voor het geval dat mocht geoordeeld worden dat de bepalingen van de artikelen 81 tot en met 84 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 toch onder een of andere vorm van toepassing waren, de schending van die bepalingen inroep in zover de benoemende overheid klaarblijkelijk haar keuze niet heeft gevestigd op de kandidaat met de hoogste waarde, terwijl artikel 81 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961

bepaalt dat de benoeming verleend wordt aan de kandidaat met de hoogste waarde ;

Overwegende dat het middel, zoals het door verzoeker is ontwikkeld, in de grond enkel de schending betreft van de in artikel 81 van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 opgenomen regel volgens welke de kandidaat met de hoogste waarde dient te worden benoemd ; dat die regel slechts de uitdrukking is van een algemeen beginsel dat zich voor elke benoeming in overheidsdienst aan de benoemende overheid opdringt ; dat dit beginsel dan ook ter zake in acht diende te worden genomen ;

Overwegende dat de tegenpartij betooft dat de benoemende overheid eigenmachtig oordeelt over de waarde van elke kandidaat met betrekking tot het vacante ambt en dat het de Raad van State niet toekomt zich bij de beoordeling daarvan in de plaats van de benoemende overheid te stellen ;

Overwegende dat verzoeker, bij zijn memorie van wederantwoord, doet gelden dat de tegenpartij geen enkel element naar voren brengt waaruit zou blijken « dat de Minister heeft kunnen appreciëren dat de Heer De Caluwé een meer geschikte kandidaat is en een hogere waarde heeft dan verzoeker » en dat daaromtrent geen stuk voorhanden is, zodat het de Raad van State niet mogelijk is « na te gaan of de Minister zijn eigenmachtig appreciatie-recht op een wettige wijze heeft uitgeoefend » ;

Overwegende dat uit een informatiemaatregel is gebleken dat door de leidende ambtenaar voor elk van de kandidaten een verslag werd opgemaakt, waarin de loopbaan van de betrokkene werd uitgestippeld, de hem toevertrouwde opdracht werd aangeduid en een beoordeling werd uitgebracht omtrent de wijze waarop hij zich van zijn opdracht kweet ; dat verzoeker wanneer hem bij analoge toepassing van artikel 82 kennis van dat verslag werd gegeven, geen gebruik blijkt te hebben gemaakt van de hem geboden mogelijkheid om zijn opmerkingen in verband met de inhoud van het hem betreffend verslag mede te delen ; dat hij derhalve heeft aanvaard dat de in verband met zijn kandidatuur aan de benoemende overheid verstrekte gegevens moesten volstaan om deze overheid toe te laten zich een oordeel te vormen over zijn waarde ; dat hij thans bezwaarlijk kan aanvoeren dat de gelijkaardige gegevens die omtrent de kandidatuur van Jozef De Caluwé werden verstrekt niet toelieten de waarde van deze laatste kandidaat te beoordelen ; dat derhalve moet worden aanvaard dat de toepassing van de procedure, die ernaar streefde een benoeming op basis van een objectieve vergelijking van de waarde en de bekwaamheid van de verschillende kandidaten mogelijk te maken, aan dat opzet heeft beantwoord ; dat het middel feitelijke grondslag mist ;

Overwegende dat bij een derde middel verzoeker de schending inroept van artikel 6 van het koninklijk besluit van 20 juni 1955 houdende syndicaal statuut van het personeel der openbare diensten in zover de ministeriële beslissing van 21 januari 1965 niet aan de syndicale raad van advies van het N.W.O.I. werd voorgelegd, terwijl het personeelsstatuut van het N.W.O.I. werd gewijzigd door toevoeging van aan de artikelen 81 en volgende van het koninklijk besluit van 14 februari 1961 ontleende bepalingen ;

Overwegende dat uit het onderzoek van het eerste middel is gebleken dat de door de Minister verstrekte richtlijnen er enkel toe strekten zich voor de gevallen waarin hij ertoe geroepen zou zijn om als benoemende overheid op te treden, op zulke wijze te doen voorlichten dat hij zich van zijn opdracht op behoorlijke wijze zou kunnen kwijten ; dat, zelfs zo de toepassing van die richtlijnen, waarop de Minister overigens te allen tijde kon terugkomen, waarborgen voor het personeel met zich kan brengen, die waarborgen niet aan het personeel als een

recht werden toegekend ; dat de ministeriële beslissing derhalve geen regeling van de rechten en verplichtingen van het personeel van het N.W.O.I. inhield en het statuut van dat personeel niet heeft gewijzigd ; dat het middel niet gegrond is ;

Overwegende dat, bij zijn memorie van wederantwoord verzoeker een vierde middel inroept ; dat hij doet gelden dat uit het administratief dossier niet blijkt dat de Minister de directeur-generaal heeft geraadpleegd omtrent de waarde van elke kandidaat en derhalve de regelen niet heeft nageleefd die hij voor zichzelf heeft gesteld ;

Overwegende dat bij het onderzoek van het tweede middel is gebleken dat de bescheiden, die na het indienen van de memorie van antwoord werden voorgelegd, doen uitschijnen dat de leidende ambtenaar wel degelijk verslag heeft uitgebracht zowel omtrent de waarde van verzoeker als omtrent de waarde van de benoemde kandidaat ; dat het middel feitelijke grondslag mist.

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 20 maart 1970.

Voorzitter : M. Van Malleghem.

Raadsheren : M.M. Moerenhout en Verhegge.

Advocaat-generaal : M. Bonte.

Advocaat : Mr. Lagrou.

Vennootschappen. — Naamloze vennootschap. — Oprichting. — Advertentie waarin een vennoot met kapitaal gevraagd wordt. — Art. 32 vennootschapswet. — Art. 26 van het K.B. n° 185 van 9 juli 1935.

Verdachte heeft, met het oog op de oprichting van een naamloze vennootschap, in een krant een advertentie laten verschijnen, waarin een vennoot met een kapitaal van 2,5 miljoen gevraagd wordt.

Art. 32 vennootschapswet, dat betrekking heeft op de oprichting van een naamloze vennootschap door middel van inschrijvingen, slaat niet op advertenties met het oog op het tot stand brengen van een naamloze vennootschap volgens art. 31. De door verdachte gepubliceerde advertentie kon enkel aanleiding geven tot het leggen van contacten, het voeren van besprekingen met het oog op de oprichting van een naamloze vennootschap, en niet tot het aangaan van vooraf bepaalde verbintenissen door het ondertekenen van inschrijvingsbulletins.

Art. 26 van het K.B. van 9 juli 1935, dat verplichtingen oplegt aan wie voornemens is een naamloze vennootschap op te richten door middel van openbare inschrijvingen bepaald bij art. 32 vennootschapswet, kan dan ook geen toepassing krijgen.

Belpeer t./O.M.

Conclusie van het Openbaar Ministerie.

Overwegend dat het vaststaat dat beklagde in het dagblad « Het Laatste Nieuws » van 11 februari 1969, met het oog op de oprichting van een naamloze vennootschap, een aankondiging liet publiceren, waarbij naar een actieve of stille vennoot gevraagd werd met een kapitaal van 2,5 miljoen. (st. 5)

Overwegend dat de verdediging ten onrechte voorhoudt

dat dit feit niet onder toepassing zou vallen van de strafwet, om reden dat de oprichtingsakte van bedoelde vennootschap eerst op 25 april 1969 verleden werd (B.S. dd. 15 mei 1969) en beklagde in ieder geval zonder bedrieglijk oogmerk handelde.

Overwegend dat het hier inderdaad, volgens de verklaring zelf van beklagde, gaat om de oprichting van een vennootschap op aandelen bij wijze van openbare inschrijving, zoals voorzien bij art. 32 van de wet op de handelsvennootschappen.

Overwegend overigens dat door publieke uitgifte dient te worden verstaan alle vormen van beroep op de kapitaalmarkt, ongeacht de aangewende techniek: aanplakbrieven, berichten of aankondigingen in de pers.

Overwegend dat beklagde dienvolgens de verplichting had overeenkomstig de voorschriften van voormeld art. 32 1°) vooraleer tot de aangeklaagde reclamebekendmaking over te gaan, een ontwerp van de voorgenomen vennootschap bij notariële akte te doen opmaken ter griffie neer te leggen en in het staatsblad te laten publiceren.

2°) dezelfde inlichtingen in de aankondiging van het dagblad te doen vermelden of minstens naar de dagtekening van de bekendmaking van het ontwerp te verwijzen.

Overwegend dat de telasteleggingen A en B aldus dienen heromschreven te worden als zijnde een inbreuk op art. 32 en beteugeld bij de artt. 200 en 201 - 3° van de wet op de handelsvennootschappen. Aangezien mag worden aangenomen dat beklagde zonder bedrieglijk oogmerk heeft gehandeld.

Overwegend echter dat sedert het K.B. nr. 185 dd. 9 juli 1935 de tekst zelf van de aankondiging aan een voorafgaandelijke controle van de Bankcommissie onderworpen is, ten einde na te gaan of de gepubliceerde inlichtingen duidelijk, volledig en oprecht zijn, m.a.w. aan het publiek de nodige elementen verschaft worden voor het vormen van een objectief oordeel over de waarde van de aangeboden belegging, en of dat oordeel geen gevaar loopt te worden vervalst door de omstandigheden waarin de verrichting plaats vindt.

Overwegend dat beklagde aldus ook inbreuk pleegde op de bepalingen van de artt. 26 en 42 - 8° van het K.B. nr. 185 dd. 9 juli 1935, gewijzigd bij het K.B. van 30 november 1939, naar luid derwelke de Bankcommissie daartoe minstens vijftien dagen op voorhand dient verwittigd te worden.

Om deze redenen,

Vordert dat het aan het Hof zou behagen op grond van voormelde beschouwingen, na de voorgestelde herkwalificatie, bij eenparigheid van stemmen, te verklaren dat de tenlasteleggingen bewezen zijn en beklagde tot de gepaste straf te veroordelen.

(get.) E. Bonte

Arrest.

Beklaagd van: te Brussel en te Diksmuide en/of elders in het Rijk, op 11 februari 1969:

A. Bij inbreuk op art. 36, 200 en 201, 1° van de samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, nagelaten te hebben de nota vereist bij art. 36 bekend te maken en namelijk naar aanleiding van het openbaar ten toon leggen, aanbieden en verkopen van aandelen, titels of winstaandelen, welke ook hun benaming zij, te hebben nagelaten de bekendmaking, in de bijlage van het Staatsblad te laten voorafgaan van een gedagtekende en door de verkopers ondertekende nota, aanduidende, behalve de namen en voornamen, het beroep en de woonplaats der ondertekenaars:

1°) de dagtekening der akte van vennootschap, die van al de akten waarbij wijzigingen in de statuten worden gebracht en de dagtekening van haar bekendmaking;

2°) het doel der vennootschap, het maatschappelijk kapitaal en, in voorkomend geval, het getal van de aandelen of de deelbewijzen die het uitgedrukte kapitaal niet vertegenwoordigen, de eraan verbonden rechten, inzonderheid het stemrecht op de algemene vergaderingen;

3°) het bedrag van het niet volgestorte kapitaal en van de op elk aandeel nog te storten som;

4°) de samenstelling der raden van beheer en van toezicht;

5°) de bij art. 30 voorgeschreven vermeldingen;

6°) de laatste balans en de laatste winst- en verliesrekening of de vermelding daar er nog geen werd bekend gemaakt;

en verzuimd te hebben deze bekenmaking te laten geschieden ten minste tien dagen voor het openbaar ten toon leggen, aanbieden of verkopen.

B. Bij inbreuk op art. 36, 200 en 201/3° van de samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, de vermeldingen voorgeschreven bij art. 36 van deze wetten niet te hebben gedaan in de akten, de ontwerpen van deze akten van vennootschap of nota's door het Staatsblad bekend gemaakt, in de volmachten, inschrijvingen, prospectussen, omzendbrieven, tot het publiek gericht, in de plakbrieven en aankondigingen, door de dagbladen bekendgemaakt.

C. Bij inbreuk op art. 26 en 42 van het Koninklijk Besluit nr. 185 dd. 9 juli 1935 en art. 204 van de samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, voornemens zijnde hetzij acties, effecten of winstaandelen van vennootschappen, hetzij obligatiën openbaar te koop te stellen, te koop te bieden of te verkopen of vóór de oprichting op de kapitaalsvermeerdering van een vennootschap door middel van openbare inschrijvingen waarvan sprake in art. 32 en 34, al. 2 van de wetten op de handelsvennootschappen of vóór alle openbare uitgifte van de obligatiën of vóór de aanvraag om inschrijving in de officiële prijsnotering van een publieke fondsen- en wisselbeurs, nagelaten te hebben daarvan aan de Bankcommissie vijftien dagen op voorhand kennis te geven.

Niet schuldig verklaard aan de hem ten laste gelegde feiten, werd beklagde op tegenspraak, vrijgesproken en verzonden van de vervolging zonder kosten;

— Bij vonnis der Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne, correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend van 3 juni 1969 waarvan het Openbaar Ministerie op 11 juni 1969 hoger beroep heeft ingesteld;

.....

Overwegende dat het Openbaar Ministerie tijdig en in rechtsgeldige vorm hoger beroep heeft ingesteld;

Overwegende dat de beklagde in het dagblad « Het Laatste Nieuws » van 11-2-1969 een aankondiging liet publiceren met volgende tekst:

ZOEK VENNOOT

Dynamisch Nijverheidsproject N.V. met toekomst en uitbreidingsmogelijkheden, staatswaarborg en hulp, in ontwikkelingsgewest, zeer ruime winstmarge, zoekt een vennoot met 2,5 miljoen kapitaal als actief VERKOOPSDIRECTEUR, met kennis van Internat. handel, viertalig, ofwel stille vennoot. Schr. adres blad nr. 17125 V., 15.2.

Overwegende dat de telasteleggingen A. B. C., wat A en B betreft zo in hun aanvankelijke omschrijving als in

de kwalificatie van inbreuk op de art. 32, 200, 201/3° van de wet op de vennootschappen, door de Heer Procureur-generaal eraan gegeven in zijn conclusie op 23 januari 1970 vóór het Hof neergelegd, evenmin als vóór de eerste rechter bewezen zijn gebleken;

A. Meer bepaald ten aanzien van de telastlegging A en B :

Overwegende dat de verplichtingen voorzien bij de laatste alinea van art. 32 van de wet op de vennootschappen betrekking hebben op elke vorm van publiciteit welke gevoerd wordt bij de oprichting van een N.V. door middel van openbare inschrijving en met naleving van de pleegvormen voorafgaandelijk aan de definitieve oprichting van de vennootschap, zoals deze bepaald zijn bij art. 32 van de wet op de vennootschappen;

(« l'article 32 n'a évidemment aucune portée générale qui soit susceptible d'englober des annonces en vue de constitution d'une société dans les formes prévues par l'article 31 — rechtstreekse stichting —. Son texte entier se lie au processus visé par l'article 32 Il s'agit donc uniquement de la collecte publique de souscriptions à des actions définies sur pied d'une décision, préalablement prise, de fonder une société dont les caractères essentiels sont tracés ». — Paul Demeur, in doctrinale studie in *Revue Pratique des Sociétés*, 1950 blz. 198, 205 —);

Dat in strijd met wat het Openbaar Ministerie in zijn hoger vermelde besluiten voorhoudt, de beklagde niet verklaard heeft dat het om de oprichting van een vennootschap op aandelen bij wijze van openbare inschrijving ging; dat deze verklaring op zichzelf, zonder dat de procedure van oprichting werd gevolgd zoals ze ingericht is bij art. 32 van de wet op de vennootschappen, (in het staatsblad gepubliceerde oprichtingsakte, terbeschikkingstelling van het publiek van inschrijvingsbulletijns) niet van die aard zou zijn dat de door de beklagde gevoerde publiciteit zou onderworpen zijn geweest aan de verplichtingen voorzien door het de laatste alinea van voormeld art. 32;

dat de door beklagde gemaakte publiciteit enkel aanleiding kon geven tot het leggen van contacten, het voeren van besprekingen met het oog op de oprichting van een naamloze vennootschap, en niet tot het aangaan van vooraf bepaalde verbintenissen door het ondertekenen van inschrijvingsbulletijns;

dat de naamloze vennootschap welke de beklagde zich voornam op te richten, bij wijze van rechtstreekse stichting zoals bepaald bij art. 31 van de wet op de handelsvennootschappen tot stand kwam, bij akte verleden vóór notaris Frans Delahaye, te Diksmuide op 25-4-1969 en bekendgemaakt in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad van 15 mei 1969;

B. Meer bepaald ten aanzien van de tenlastelegging C :

Overwegende dat Titel II van het K.B. n° 185 van 9-7-1935 betrekking heeft op het openbaar tentoonleggen, aanbieden, en verkopen van aandelen, titels of winstaandelen, en art. 26 onder deze Titel, de verplichting oplegt aan degenen die voornemens zijn een N.V. op te richten door middel van openbare inschrijvingen voorzien bij art. 32 van de wet op de vennootschappen, 15 dagen op voorhand de Bankcommissie hiervan in kennis te stellen;

Overwegende dat dit voornemen moet blijken uit het volgen door de beklagde van de procedure van oprichting voorzien door vermeld art. 32;

dat de beklagde geen enkel van de verrichtingen van het proces bij dit artikel bepaald heeft gedaan of eraan deel genomen heeft, en hij dienvolgens de Bankcommissie niet in kennis kon stellen van een voornemen dat hij niet heeft gehad;

C. Ten aanzien van alle telasteleggingen :

Overwegende dat een der kenmerken en waarborgen van een rechtstaat ligt in de limitatieve interpretatie van de bepalingen op het strafrecht;

dat, zoals de Heer Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie R. Hayoit de Teémicourt in zijn conclusie voorafgaand aan het arrest dd. 4-7-1949 van hetzelfde Hof eraan herinnert, het o.m. de rechter niet toekomt de toepassing van door het strafrecht gesanctioneerde bepalingen uit te breiden buiten de grenzen welke door de wetgever werden gesteld, zelfs indien de wet hem te toegevend mocht blijken te zijn; (Pas. 1949, 512);

Om deze reden,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak,

Gelet op de wetsbepalingen door de eerste rechter ingeroepen, en daarenboven op artikelen 96 en 97 van de Grondwet, artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 en art. 185, 211 van het Wetboek van Strafvordering, al deze wetsbepalingen door de Heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Ontvangt het hoger beroep, erover uitspraak doende, Bevestigt het aangevochten vonnis;

Laat de kosten van de aanleg gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie ten laste van de Staat.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24e Kamer. — 3 maart 1970.

Voorzitter : M. Thiry.

Openbaar Ministerie : M. Vandeplas.

Diefstal met zegelverbreking. — Vereisten.

Om onder de bescherming van de strafwet te vallen moeten de zegels gelegd worden door een bevoegd ambtenaar binnen de perken van zijn bevoegdheid, volgens de wettelijke vormen, d.w.z. met een officiële stempel of zegel, en ingevolge een wettelijke of reglementaire beschikking.

O.M. t./Ledeine en Lemon.

Nota van het O.M. betreffende de zegelverbreking

Beide verdachten worden vervolgd op grond van de art. 283 en 284 van het strafwetboek om, als bewaarders, de door de NV Sibelgaz gelegde zegels opzettelijk te hebben verbroken. De feiten werden door de aangestelde van de elektriciteitsmaatschappij waargenomen en door de verdachten bekend, zodat er hieromtrent niet de minste betwisting kan rijzen.

Al heeft de correctionele rechtbank te Brussel reeds menige veroordeling uitgesproken uit hoofde van dergelijke feiten, toch kan ik bezwaarlijk de juridische gegrondheid van deze beslissingen als onaanvechtbaar beschouwen. De zegelverbreking is een wanbedrijf tegen de openbare orde, een vorm van weerspanningheid (D. Jousse, *Traité de la Justice criminelle de France*, t. IV, p. 70), een aanslag tegen een uitwendig teken van de openbare macht (J. Larguier, *Scellés (bris de)*, n° 1 in *Encyclopédie du droit pénal*, Dalloz, t. III). Dit blijkt uit de voorbereidende werken van ons strafwetboek (*Annales parlementaires, Chambre, 1859-60*, p. 739), uit de plaats waar het misdrijf werd ingedeeld in ons strafwetboek en uit de rechtsleer (A. Chauveau & F. Helie,

Théorie du code pénal, 2e éd. belge, t. I, n° 2181 en 2184; J. Nypels & J. Servais, *Code pénal belge interprété*, t. II, p. 246; *Pandectes belges*, v° Scellés (bris de), n° 7; R. Garraud, *Traité théorique et pratique du droit pénal français*, 3e éd., t. IV, p. 631; E. Garçon, *Code pénal annoté*, 2e éd., art. 249-253; M. Rigaux & P. Trousse, *Les crimes et les délits du code pénal*, t. IV, p. 503).

Het zijn dan ook slechts de zegels « op bevel van het openbaar gezag » gelegd, die beschermd worden door de artikels 283 tot 288 en 485 van het SWB (J. Nypels & J. Servais, *Code pénal interprété*, t. III p. 485; *Pandectes belges* v° Scellés (bris de), n° 11 en 29; R. Garraud, op cit. t. IV, p. 635; Brussel, 14 november 1878, Pas. 1879, II, 16). Het Hof van cassatie preciseerde dat hiervoor diende te worden verstaan « tous les scellés apposés par l'autorité en vertu d'une disposition légale ou réglementaire » (Cass., 20 oktober 1941, Pas., I, 384).

Tegenover deze officiële zegels staan de particuliere zegels waarvan J. Carnot (*Commentaire sur le code pénal*, Brux., 1825, t. II, p. 341) schreef: « les scellés qui auraient été apposés par suite de conventions particulières, auraient été brisés, même à dessein, que ce ne serait pas un délit punissable, il n'y aurait lieu, contre ceux qui s'en seraient rendus coupables, qu'à l'exercice d'une action civile ». De senaatscommissie belast met het opstellen van ons strafwetboek trad deze zienswijze bij: « Des scellés peuvent en effet être apposés par suite de conventions particulières, et dans ce cas, comme dit Carnot, sur l'article 249, il ne doit y avoir qu'une action civile à exercer » (Documents parlementaires, Sénat, 18-63 p. CI).

Om onder de bijzondere bescherming van de strafwet te vallen, moeten de zegels door een bevoegd ambtenaar binnen de perken van zijn bevoegdheid (Verviers, 8 juli 1943, Pas., 1944, III, 69), volgens de wettelijke voorgeschreven vormen (M. Rigaux & P. Trousse, op cit., t. IV, p. 503), en krachtens een wets- of verordeningsbepaling zijn gelegd (Cass., 20 oktober 1941, Pass., I, 384). Vermelden wij nog dat het aanbrengen van een rijkszegel of -stempel een essentiële pleegvorm is bij de zegellegging (Besançon, 21 mei 1908, Dalloz, 1908, 555; Crim. fr. 23 januari 1904, D.P., 1904, I, 349; M. Rigaux & P. Trousse, op cit., t. IV, p. 503).

In het huidige geval werden de zegels gelegd door een aangestelde van de NV Sibelgaz, d.i. de « Brusselse Intercommunale Maatschappij voor Elektriciteit en Gas », opgericht bij akte dd 31 december 1960 (Bijlagen van het Belgisch Staatsblad, 14 januari 1961). Hoewel deze vennootschap beheerst wordt door de wet van 1 maart 1922 en haar statuten goedgekeurd werden bij koninklijk besluit van 30 december 1960, toch heeft deze elektriciteitsmaatschappij nooit enige bevoegdheid verworven om « op bevel van het openbaar gezag » zegels te leggen.

Er bestaat geen wets- of verordeningsbepaling die Sibelgaz enige bevoegdheid inzake zegellegging verleent. Art. 99.3 van haar statuten voorziet wel dat de abonnee verantwoordelijk is voor het bewaren van de zegels op de verzegelde toestellen, maar dit is een verbintenis die opgenomen wordt in het toetredingscontract. De schadevergoeding bij niet naleving van deze verplichting, wordt trouwens ook contractueel vastgelegd in hetzelfde artikel.

De N.V. Sibelgaz gebruikt natuurlijk geen officiële zegels of stempels. De gas- en elektriciteitsmeters worden afgesloten door middel van een ijzerdraadje waaraan op het uiteinde een loodje is bevestigd. In de aangebrachte loodjes wordt slechts een merk bestaande uit enkele letters- en cijfertekens geprint. Het afrukken van dergelijk loodje of het breken van het ijzerdraadje kan ongetwijfeld aanleiding geven tot schadevergoeding jegens de elektriciteitsmaatschappij. Deze beschadiging valt echter niet onder de toepassing van de art. 283 en 284 van het strafwetboek, omdat dergelijke zegels niet werden gelegd « op

bevel van het openbaar gezag » en omdat deze merken niet als rijkszegels of -stempels kunnen beschouwd worden.

Ik ken dan ook de mening toegedaan dat de verdachten uit hoofde van deze tenlastelegging dienen te worden vrijgesproken omdat de strafwet op hen niet toepasselijk is.

De Procureur des Konings
(get.) A. Vandeplas.

Vonnis.

.....

Herzien de stukken van de vervolging, namelijk het bevelschrift dd. 11.12.1969, waarbij de raadkamer van deze rechtbank verzachtende omstandigheden aannemende voor de feiten waarop criminele straffen zijn gesteld, de beklaagden naar de correctionele rechtbank heeft verzonden;

Gehoord de samenvatting en conclusie van het openbaar ministerie;

Overwegende dat beklaagden, alhoewel regelmatig gedagvaard, niet verschijnen;

Wat de betichting C betreft:

Overwegende dat beklaagden bekend hebben soms gas verbruikt te hebben, na het verzegelen van de gasteller door een aangestelde van de N.V. Sibelgaz;

Overwegende dat de Prokureur des Konings, ter zitting van 24 februari 1970, gevorderd heeft dat, niettegenstaande de bekendmakingen van gedaagden omtrent de ten laste gelegde feiten, deze betichting niet zou weerhouden worden en dat hij, dienaangaande, een nota neergelegd heeft;

Overwegende dat de Prokureur des Konings, van mening is dat de ter zake gelegde zegels, particuliere zegels uitmaken waarvan de verbreking niet onder de toepassing van de artikelen 283 en 284 van het Strafwetboek valt omdat dergelijke zegels niet werden gelegd « op bevel van het openbaar gezag » en omdat de bovendien niet als 's Rijks zegels kunnen worden bestempeld;

Overwegende dat uit de aangehaalde rechtsleer en rechtspraak in bovenvermelde nota kan afgeleid worden dat, om onder de bescherming van de Strafwet te vallen, de zegels:

a) moeten gelegd worden door een bevoegde ambtenaar binnen de perken van zijn bevoegdheid (zie Verviers, 8.7.1943 Pas. 1944 III, 69);

b) volgens de wettelijke vormen, d.w.z. met een officiële stempel of zegel (zie Rigaux et Trousse, *Les crimes et délits du Code Pénal*, IV, blz. 501-511);

c) ingevolge een wettelijke of reglementaire beschikking (Cas. 20 oktober 1941, Pas. 1941 I, 384);

Overwegende dat ter zake, de zegels gelegd werden door een aangestelde van de N.V. Sibelgaz, d.i. de « Brusselse Intercommunale Maatschappij voor Electriciteit en Gas », opgericht bij akte dd. 31.12.1960, (bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 14.1.1961, zie nota van de Prokureur des Konings);

Overwegende dat deze Intercommunale vereniging, met een oogmerk van algemeen nut, de bevordering van een welbepaald gemeentelijk belang, nastreeft (zie Mast, *Belgisch Administratief Recht*, nr. 229) en zij, zelfs wanneer zij onder de vorm van een handelsvennootschap opgericht wordt — hetzij naamloze, hetzij samenwerkende — een openbare dienst en inrichting is, waarvan de beslissingen — in principe toch — als beslissingen getroffen door het administratief gezag dienen beschouwd te worden (zie A. Bultgenbach, *Droit administratif*, jaar 1954, blz. 166);

A. Bultgenbach: *Théorie générale des modes de gestion des Services publics en Belgique*, 1952, blz. 412 en vlg. alsook 478 tot 485;

Cambier: *Droit administratif, Les associations de droit public à régime commun*, alinéa I, *Les Intercommunales*);

Overwegende dat daaruit kan afgeleid worden dat het

kwestieuze verzegelen een reglementaire beschikking uitmaakt;

dat nochtans zulkdanige gevolgtrekking niet kan weerhouden worden daar, ter zake, meningsverschil bestaat betreffende de aard van de verhouding tussen de partikulieren en de intercommunale verenigingen;

dat de rechtspraak, over het algemeen beslist dat de «gebruiken» van een elektriciteits- en gasdistributiedienst, geëxploiteerd door een intercommunale vereniging, een privaatrechtelijke overeenkomst aangegaan heeft met de openbare dienst (zie F. De Visscher, Het administratief contract, De Stand van het vraagstuk naar Belgisch Recht, in Rechtskundig weekblad, Jaar 1961, - 1962 kolom 2398 en nota's 15 en 16, k. 2404);

Overwegende dat, te meer, niets uit de bestanddelen van de zaak, toelaat te beweren dat de «zegels» door een «ambtenaar» gelegd werden en dat de «wettelijke vormen» nageleefd werden;

dat zodus de betichting niet bewezen is (Zie Beltjens, Droit criminel Belge, article 283, Nr 3) daar de «zegels» gelegd werden ten gevolge van een privaatrechtelijke overeenkomst; (zie Schuind, Traité pratique de Droit criminel, boek I, blz. 320; Marchal et Jaspar, Droit criminel I nr. 1242, uitgave 1952, citaat a contrario, daar deze auteurs aanstippen dat de zegels dienen gelegd te worden «op bevel van het openbaar gezag»);

Wat de betichting A aangaat:

Overwegende dat, tengevolge van de vrijspraak uit hoofde der telastelegging onder C, de bepaling van betichting A dient gewijzigd en de woorden: «ter zake met zegelverbreking», moeten vervangen worden door «ter zake met openbreken van een gesloten gasteller»;

Overwegende dat, voor het overige, deze telastlegging bewezen is zoals trouwens betichting B;

Wat de straftoemeting aangaat:

Overwegende dat de feiten omschreven onder A en B, een collectief misdrijf uitmaken, bij éénheid van opzet;

dat er verzachtende omstandigheden bestaan, uit hoofde van de afwezigheid van vroegere veroordelingen tot een criminele straf, alsook van het armzalig leven der beide beklaagden (zie P.V. 9583 stuk 7);

dat beklaagden nog geen veroordelingen ondergaan hebben tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden; dat de omstandigheden van de zaak daarenboven een reklassering van de beklaagden laten verhopen, in de hierna bepaalde voorwaarden van uitstel der tenuitvoerlegging van de straf;

.....

NOOT. — Vorenstaand vonnis werd bij arrest van de 15e Kamer van het Hof te Brussel d.d. 7 oktober 1970 bevestigd, met uitzondering van de telastelegging A. Het feit van de diefstal met braak werd als gewone diefstal gekwalificeerd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 1 maart 1971.

Voorzitter: M. De Bie.

Rechters: M. Montens en Mevr. Sans.

Openbaar ministerie: M. van der Planken.

Advocaten: Mrs. De Cuyper en Gonthier.

Echtscheiding. — Gronden. — Grove beledigingen. — Vroegere kwaadwillige procedures tot echtscheiding.

Een vrouw had een eerste maal tegen haar man een procedure tot echtscheiding ingeleid, steunend op 22 beweerde feiten van zeer ernstige aard, die echter bij het getuigenverhoor niet bewezen werden; het vonnis dat de vordering afwees, werd in hoger beroep bevestigd, maar reeds zeer kort daarop leidde de vrouw een nieuwe procedure in, hoofdzakelijk gebaseerd op dezelfde feiten; toen de man een tegeneis wegens tergend geding instelde, bood de vrouw aan het echtelijk leven te hervatten en deed zij afstand van haar eis, waarop ook de man van zijn tegeneis afzag; de man liet nog van zijn wil om het echtelijk leven te hervatten blijken, maar de vrouw liet dit onbeantwoord. Thans heeft de man zelf een eis tot echtscheiding ingesteld.

De door de vrouw gevoerde procedures maken een grond tot echtscheiding wegens grove beledigingen uit, daar ze zelf grove beledigingen jegens de man uitmaken nu ze gebaseerd waren op zwaarwichtige beledigende feiten en de ongegrondheid ervan alsmede de kwade trouw van de verwijten door de procedure vastgesteld zijn.

V. t./ S.

Aangezien blijkens het inleidend verzoekschrift de vordering gesteund is op beledigingen van erge aard;

Overwegende dat aanlegger zijn vordering tot echtscheiding steunt op het feit dat verweerster, vanaf einde 1959 tot begin 1966, verschillende procedures voerde welke beledigend voor hem waren;

Overwegende dat verweerster voert dat de eis als ongegrond zou afgewezen worden;

* * *

Overwegende dat uit de neergelegde stukken blijkt dat na 20 jaar huwelijksleven, verweerster op 29 december 1959, een verzoekschrift neerlegde bij de heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, op grond van art. 224 B.W.;

Dat zij op 14 januari 1960 een procedure van scheiding van tafel en bed inleidde, doch dat zij van dit geding afstand deed op 4-6-60, na op 2-6-60 een verzoekschrift tot echtscheiding neergelegd te hebben;

Overwegende dat, door tussenvonnis van 2-5-61 het verweerster toegelaten was 22 feiten te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen;

Overwegende dat de gekwoteerde feiten van zeer ernstige aard waren, voornamelijk abnormale vrekkeligheid, brutaliteit, een verhouding met een andere vrouw, exhibitionisme, homosexualiteit, enz., zodanig dat ze alleszins gronden tot echtscheiding zouden geweest zijn, zo ze bewezen waren geworden;

Overwegende dat door het getuigenverhoor al deze feiten echter geenszins bewezen werden, en dat door een uitvoerig gemotiveerd vonnis van 11-12-62 de vordering van verweerster als ongegrond werd afgewezen;

Overwegende dat verweerster tegen dit vonnis hoger beroep aantekende, doch dat door Arrest van het Hof van Beroep, 3e Kamer, te Brussel, dd. 17-2-64, het eerste vonnis bevestigd werd; dat dit arrest aan de vrouw betekend werd op 17-3-64;

Overwegende dat reeds op 30-4-64 verweerster een nieuw verzoekschrift tot echtscheiding neerlegde en voornamelijk de grieven van haar eerste rekwest herhaalde;

Overwegende dat op 16-11-64, de dagvaarding ten gronde werd betekend;

Overwegende dat in deze laatste procedure huidige eiser ten gronde een conclusie liet betekenen op 28-9-65 waarbij hij bij tegenvordering een schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding eiste;

Overwegende dat slechts enkele dagen na deze tegen-

vordering, nl. op 12-10-65, verweerster officieel liet weten dat ze aanbood het echtelijk leven te hervatten nadat een echtelijke woning zou gekozen zijn;

Overwegende dat huidige eiser zijn intrek had genomen in een pensioenhuus, terwijl verweerster een appartement bewoonde;

Overwegende dat verweerster door akte van 6-12-65, afstand deed van haar eis tot echtscheiding, en dat deze afstand van geding aanvaard werd door vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, op 7-2-66; dat huidige eiser eveneens afstand deed van zijn vordering tot schadevergoeding;

Overwegende dat echter hieruit niet moet afgeleid worden dat eiser de door verweerster gevoerde procedure niet tergend en roekeloos achtte; dat hieruit enkel blijkt dat eiser elke procedure wilde stopzetten en het echtelijk leven wilde hervatten;

Overwegende dat de wil van eiser om het echtelijk leven te hervatten, tevens duidelijk blijkt uit het schrijven van 14-2-66; dat de goede voornemens van eiser derhalve aangetoond werden; dat verweerster echter dit schrijven onbeantwoord liet;

* * *

Overwegende dat het enkele feit van te weigeren het echtelijk leven te hervatten nadat de echtscheidingsprocedure afgewezen werd, geen voldoende element oplevert om een echtscheiding te staven (Pasquier nr. 61);

Dat, in onderhavig geval echter, verschillende procedures door verweerster ingeleid werden, op grond van uitermate kwetsende en smadende feiten welke geenszins bewezen werden, en derhalve als ongegrond werden afgewezen (Rép. Prat. du Dr. B. Complément I v° Divorce nr. 50);

Dat de R.P.D.B. v° Divorce nr. 50 inderdaad zegt: «Dat, zo deze procedures kwaadwillig of met een schuldige lichtzinnigheid ingeleid werden, ze een grond tot echtscheiding kunnen worden; dat een ongegronde eis tot echtscheiding de grove beledigingen kan uitmaken onder twee voorwaarden:

1° dat de vordering gesteund was op verwijten van zwaarwichtige en beledigende feiten, en

2° dat de procedure de absolute ongegrondheid en de kwade trouw van deze verwijten vastgesteld heeft;

Dat, in onderhavig geval, deze voorwaarden vervuld zijn;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Gehoord in openbare zitting, de heer Van der Planken, Eerste substituut-prokureur des Konings, in zijn overeenkomstig advies;

Rechtdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben;

Alle verdere en strijdige conclusies verwerpend;

Verklaart de rechtspleging regelmatig, verklaart de vordering ontvankelijk en ten gronde beslissende: Verklaart de vordering gegrond;

.....

NOOT. — Verg. Rb. Luik, 10 maart 1965, Jur. Liège, 1964-65, 238: de vrouw, die haar man in het verzoekschrift tot echtscheiding van zware feiten beschuldigt, verzuimt de procedure voort te zetten en hardnekkig weigert het echtelijk leven te hervatten, maakt zich schuldig aan grove belediging die een eis tot echtscheiding vanwege de man rechtvaardigt.

ARBEIDSRECHTBANK TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 10 maart 1971.

Voorzitter: Mevr. S. van Gelder - van Hove.

Advocaten: Mrs. Th. Claëys (Brussel) en
L. van der Straten.

Arbeidsovereenkomst (bedienden). — Hogere bediende. — Door de rechter vast te stellen opzeggingstermijn. — Loon (begrip). — 13e maand. — Vakantievergoeding geen element van het loon dat als basis dient voor de berekening van de opzegvergoeding. — Wettelijke interesten volgens art. 10 van de wet van 12 april 1965, op de bescherming van het loon.

1. Een bediende met een maandelijks loon van 43.059 fr., die 34 jaar in dienst is en 57 jaar oud, heeft in casu recht op een opzeggingsvergoeding van 42 maanden.
2. In het bedrag van de opzeggingsvergoeding is begrepen de contractueel voorziene dertiende maand.
3. In dit bedrag is echter niet begrepen de vakantievergoeding daar deze haar ontstaan vindt in de wetgeving op de sociale zekerheid en niet in de arbeidsovereenkomst.
4. De wettelijke interesten, voorzien in art. 10 van de Wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon, zijn enkel verschuldigd op achterstallig loon en niet op een opzegvergoeding.

De Ridder t./ Gevaert Afga.

Overwegende dat de dagvaarding er toe strekt de betaling te bekomen van een met interesten en kosten te verhogen bedrag van 645.885 fr. ten titel van bijkomende opzegvergoeding en het recht tot erkenning en de uitbetaling van een bijkomend pensioen;

Overwegende dat eiser zijn vordering in besluiten uitbreidt en wijzigt en om toekenning van een bijkomende opzegvergoeding, gelijk aan zevenentwintig maanden loon verzoekt, het zij 1.324.593 fr. en betaling vordert van vier jaarlijkse premies aan de verzekeringsmaatschappij Ortelijs in verband met de Polis van verzekering bij leven W. 2675;

Overwegende dat eiser bij verweerster in dienst kwam als bureelbediende op 1 augustus 1934 en dat hij sinds 1948 aangesteld werd als C.A.D. Chef namelijk Chef van een commerciële en administratie dienst waardoor hij tot het kaderpersoneel behoorde;

Overwegende dat eiser op 22 april 1969 opgezegd werd en hem een opzegvergoeding gelijk aan eenentwintig maanden loon uitbetaald werd; dat hij vanaf 23 april ontslagen werd van alle dienstprestaties;

Overwegende dat eiser op grond van art. 15, 2° van de samengeordende wetten op het bediendencontract, aanspraak meent te mogen maken op een bijkomende schadevergoeding;

Overwegende dat bij gebrek aan contractuele bepalingen betreffende de beëindiging van dienstovereenkomsten, toepassing moet worden gemaakt van de wettelijke beschikkingen volgens dewelke de rechtbank de werkelijke opzeggingsvergoeding kan bepalen, rekening houdend met een geheel van omstandigheden;

Overwegende dat in casu, voor het bepalen van de opzegvergoeding rekening dient gehouden met de anciënniteit van het contract, de leeftijd van eiser en de vermoedelijke mogelijkheid een andere gelijkwaardige betrekking te vinden;

Overwegende dat desbetreffend dient vastgesteld dat eiser, die een maandelijks loon van 43.059 fr. ontving en gedurende vier en dertig jaar en acht maanden in

dienst van verweerster was de leeftijd van zevenenvijftig jaar en vijf maanden bereikte, zodat hij in de toekomst vrijwel onmogelijk een nieuwe gelijkaardige betrekking zal kunnen bekomen zo qua functie als qua bezoldiging;

Overwegende dat rekening houdend met deze omstandigheid een bijkomende opzeggvergoeding gelijk aan één en twintig maanden loon dient toegekend te worden;

Overwegende dat, voor wat het vaststellen van het bedrag dat, als basis voor de berekening van de opzeggvergoeding in aanmerking komt, moet nagegaan worden welke bedragen als loon dienen weerhouden gelet op art. 20 al. 2 van de samengeordende wetten op het bediendencontract;

Overwegende dat er geen betwisting bestaat betreffende het bedrag van de maandelijkse bezoldiging die 43.059 fr. bedraagt en er een jaarlijks aandeel in de winst, gelijk aan een dertiende maand, contractueel voorzien werd, zodat deze vergoeding deel uitmaakt van het loon en derhalve in aanmerking komt voor de berekening van de opzeggingsvergoeding (Lenaerts en Dubois - Overzicht van Rechtspraak - Arbeidsovereenkomst T.P.R. - 1967 - 3 - § 14. § 55);

Overwegende dat het bedrag van de vakantievergoeding door eiser eveneens bij het loon gevoegd wordt;

Overwegende dat het vakantiegeld in feite geen loon stricto sensu is, doch wel een bijdrage die in het kader van de sociale zekerheid tot stand gekomen is en niet in-gevolge het aanwenden van een arbeidskracht;

Overwegende dat het feit dat deze bijdrage slechts uitbetaald wordt aan diegenen die krachtens een arbeidsovereenkomst tewerkgesteld zijn geen afbreuk doet aan het feit dat de oorzaak van de verplichting haar ontstaan vindt bij de wetgever en de arbeidsovereenkomst slechts de gelegenheid en het onontbeerlijke kader uitmaakt;

Overwegende dat de vakantievergoeding bijgevolg niet mag beschouwd worden als een verdienste verworven krachtens de overeenkomst en ze bijgevolg geen integrerend deel van het loon uitmaakt;

Overwegende dat ingeval van contractbreuk het vakantiegeld bijgevolg niet in aanmerking komt om het forfaitaire bedrag van de vergoeding te berekenen; (Steyaert A. P.R. 307 e.v.; zie nochtans Arbeidshof Br. 12-1-1971, J.T.T. 1971/32);

Overwegende dat gelet op de jaarlijkse bezoldiging van eiser ten bedrage van 516.708 fr. en de eindejaarsvergoeding van 43.095 fr. het maandelijks loon dat in casu in aanmerking komt om de bijkomende opzeggvergoeding te bepalen als volgt dient berekend: $516.708 \text{ fr.} + 43.095 \text{ fr.} + 559.767 \text{ fr.} : 12 = 46.647 \text{ fr.}$;

Overwegende dat, zoals hoger werd bepaald, bijgevolg een bedrag gelijk aan éénentwintig maanden loon hetzij $46.647 \text{ fr.} \times 21 = 979.587 \text{ fr.}$ dient toegekend te worden;

Overwegende dat eiser de wettelijke intresten vordert op grond van art. 10 van de Wet van 12 april 1965, op de bescherming van het loon;

Overwegende dat dit artikel bepaalt dat de intresten van rechtswege verschuldigd zijn op het loon vanaf de datum van de eisbaarheid;

Overwegende dat deze bepaling klaarblijkelijk enkel betrekking heeft op het loon en niet op een opzeggvergoeding alhoewel voor de berekening daarvan het loon als basis dient;

Overwegende dat eiser verder de betaling vordert van vier jaarlijkse premieën, door verweerster te storten aan de verzekeringsmaatschappij Ortelius voor de Polis van verzekering bij leven nr. 2675, afgesloten door verweerster ten voordele van eiser;

Overwegende dat verweerster echter opmerkt dat zij om de uitkering te verzekeren van de ouderdomsrente, voorzien in de polis van eiser, een vaste éénmalige koop-som aan de NV. Ortelius betaalde zodat zij, in verband met

deze polis aan haar verplichtingen heeft voldaan en zulks niet betwist wordt door eiser;

Overwegende dat hieruit voortvloeit dat er geen jaarlijkse premies dienden betaald door verweerster en zij bijgevolg niet tot betaling ervan kan veroordeeld worden;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Rechtdoende bij rechtspraak,
Na erover beraadslaagd te hebben,
Alle andere en strijdige besluiten verwerpende,
Verklaart de eis ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond,
Veroordeelt verweerster om aan eiser te betalen het bedrag van 979.587 fr. verhoogd met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding tot op heden in hoofde van eiser begroot op 817 fr. (kosten dagvaarding) en 1.800 fr. (rechtsplegingsvergoeding).

INGEZONDEN BIJDAGEN

Regie voor Maritiem Transport.

Bij het verschijnen van deze regels zal de Kamer mis-schien al, na de Senaat (25 februari 1971), de wet houdende oprichting van een Regie der Gebouwen hebben goed-gekeurd. Van die Regie is, nog voordat ze bestaat, al sprake in een ontwerp van wet houdende oprichting van de Regie voor Maritiem Transport (Kamer, 1970-71, nr. 926/1).

Het ontwerp heeft tot doel aan de Dienst der Pakket-boten en aan de Technische Dienst te Oostende een auto-noom statuut te verschaffen om de rendabiliteit ervan in optimale voorwaarden te kunnen verzekeren.

De Regie voor Maritiem Transport (R.M.T.) zal een publiekrechtelijke rechtspersoon zijn, belast met vervoer over zee tussen België, Groot-Brittannië en Noord-Ierland volgens industriële en commerciële methodes (art. 1, lid 1). De Regie heeft haar zetel te Brussel (art. 1, lid 2). De handelingen van de Regie worden geacht daden van Koop-handel te zijn. (art. 3).

Bij de artikelen 1 tot 3 tekent de MvT onder meer aan: « Art. 1 verleent aan de Regie een van de Staat onder-scheiden rechtspersoonlijkheid (...). Art. 3 benadrukt het commercieel karakter der activiteiten van de Regie, wat niet zonder belang is voor wat onder meer de bevoegdheid ratione materiae op het gebied der burgerlijke rechts-pleging betreft. »

De Regie der Gebouwen stelt ter beschikking van de Regie, de gronden, gebouwen, loodsen en hun aanhorig-heden, gebruikt te Oostende door de Dienst der Pakket-boten en de Technische Dienst van het Bestuur van het Zeewezen en van de Binnenvaart. Deze terbeschikking-stelling kent aan de Regie alle rechten toe nodig of nuttig voor haar exploitatie (art. 14, 1e en 2e lid). De Staat draagt aan de Regie de eigendom over van de schepen, het vlot-tend materieel en de roerende goederen in het algemeen, in gebruik bij of ten dienste van de Pakketbotendienst en van de Technische Dienst van het Bestuur van het Zee-wezen en van de Binnenvaart, maar met uitsluiting van speciën en schuldvorderingen (art. 15).

Misschien mogen enkele bemerkingen gemaakt worden.

1) De schepen die aan de Staat toebehoren, de schepen die hij bevracht of exploiteert, de hem toebehorende lading, de lading en de passagiers die vervoerd worden, de Staat zelf als eigenaar, reder of bevrachter van die schepen of als eigenaar van de lading, worden beheerst, met betrekking tot de reclamaties betreffende de exploi-tatie van die schepen of het vervoer van de lading, door

de verbintenissen die toepasselijk zijn op private schepen, ladingen en reders; voor de aansprakelijkheden en de verbintenissen zijn de regels betreffende de bevoegdheid, de rechtsvorderingen en de procedure dezelfde als die welke gelden voor koopvaardischepen; zo kan de Staat zich ook in de tegen hem gerichte vorderingen op dezelfde middelen van verweer, verjaring en begrenzing van aansprakelijkheid beroepen als die welke de private schepen, de eigenaars, reders of bevrachters ervan kunnen laten gelden. Zie daarover de (vierde) wet van 28 november 1928 (Staatsblad, 11 januari 1929).

Volgens het ontwerp is de Regie een van de Staat onderscheiden rechtspersoon en de Staat draagt haar de eigendom van de schepen van de Pakketbotendienst over. Die schepen zullen dan geen staatsschepen meer zijn en de hierboven geciteerde wet zal er niet meer op toepasselijk zijn, tenzij men zou oordelen dat de wet ook toepasselijk is op schepen die eigendom zijn van of geëxploiteerd of bevracht worden door een publiekrechtelijke rechtspersoon, zoals de Regie. Misschien ligt in art. 3 van het ontwerp opgesloten niet alleen dat de Regie voor de toepassing van de bepalingen van het handelsrecht met een private persoon dient gelijkgesteld te worden als een private eigenaar, reder of bevrachter van schepen. De wet van 28 november 1928 is in dat opzicht toch duidelijker.

2) Voor de algemene bevoegdheid van de rechtbank van koophandel is vereist, niet alleen dat het geschil daden van koophandel betreft, maar ook dat minstens de verweerder handelaar is (gerechtelijk wetboek, art. 573, eerste lid 1°, en laatste lid). Art. 3 van het ontwerp maakt de daden van de Regie tot daden van koophandel (in de Franse tekst wordt het woord «réputer» gebruikt, juist zoals in de tekst van art. 2 van het wetboek van koophandel). Maar men kan zich afvragen of daaruit ook volgt dat de Regie, publiekrechtelijke rechtspersoon, als handelaar dient aangemerkt te worden. Het lijkt wenselijk dat hierover zekerheid zou bestaan om nodeloze competentiegeschillen uit te sluiten (verg. voor het intercommunaal vervoer: Rb. Brussel, 15 november 1966, J.T. 1967, 80, en Kooph. Luik, 19 mei 1969, J.C.B. 1970, 4). Het probleem heeft natuurlijk geen belang voor de vorderingen inzake zee- en binnenvaart, waarvan de rechtbank van koophandel kennis neemt wanneer partijen geen handelaar zijn.

3) De zetel van de Regie zal te Brussel gevestigd zijn, ofschoon, naar het lijkt, haar activiteit hoofdzakelijk te Oostende gesitueerd is.

C.

Zeerecht.

In 1958 heeft de eerste Conferentie van de Verenigde Naties over zeerecht een aantal verdragen uitgewerkt, die op 29 april 1958 voor ondertekening werden opengesteld. De Minister van Buitenlandse Zaken heeft bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 24 juli 1970 een ontwerp van wet tot goedkeuring van vier verdragen ingediend (Stuk Kamer, 1969-70, nr. 750/1; zie ook het verslag van volksvertegenwoordiger Boey van 2 maart 1971, Stuk nr. 750/).

Het *Verdrag inzake de territoriale zee en de aansluiten-de zone*, gesloten te Genève op 29 april 1958, werd op 10 september 1964 van kracht. Het heeft tot doel de soevereiniteit van de Staat te bevestigen over een territoriale zee, de wijze te bepalen waarop deze wordt afgebakend alsook het recht van onschuldige doorvaart van vreemde schepen, waardoor zekere beperkingen worden opgelegd aan de volledige soevereiniteit. Op te merken is dat het Verdrag niet de uitgestrektheid van de soevereiniteitszone vastlegt.

Het *Verdrag inzake de volle zee*, gesloten te Genève op 29 april 1958, werd op 30 september 1962 van kracht. Praktisch is het de bevestiging van een internationaal

gebruik. De vrijheid van de volle zee houdt, voor kuststaten zowel als voor niet-kuststaten, onder andere het volgende in: 1) vrijheid van scheepvaart; 2) vrijheid van visserij; 3) vrijheid onderzeese kabels en pijpleidingen te leggen; 4) vrijheid over de volle zee te vliegen.

Het *Verdrag inzake de visserij en de instandhouding van de levende rijkdommen van de volle zee*, gesloten te Genève op 29 april 1958, is in werking getreden op 20 maart 1966. Het heeft voornamelijk tot doel de Staten de middelen te verschaffen om een overmatige exploitatie van de levende rijkdommen van de volle zee te verhinderen. Dit Verdrag voert een arbitrageprocedure in voor geschillen op grond van bepaalde artikelen.

Op de Conferentie kon geen voldoende meerderheid gevonden worden om in de verdragen een algemene voorziening op te nemen betreffende de verplichte regeling van geschillen in verband met de uitlegging of de toepassing van de verdragen. Niettemin was de Conferentie klaar gekomen met een Protocol van fakultatieve ondertekening inzake de verplichte beslechting van geschillen. Dit Protocol, dat eveneens wordt opgenomen in het ontwerp van wet tot goedkeuring, onderwerpt de geschillen aan de verplichte rechtsmacht van het Internationale Gerechtshof, met uitzondering van de geschillen die krachtens het Verdrag inzake de visserij aan een scheidsrechtelijke commissie worden voorgelegd; de partijen kunnen echter een beroep doen op een scheidsrechtelijk tribunaal of een verzoeningsprocedure aanvaarden.

België treedt niet toe tot het eveneens in 1958 te Genève gesloten *Verdrag betreffende het continentaal plat*, dat op 10 juni 1964 van kracht werd. Dit Verdrag geeft aan het continentaal plat geen vaste grens. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft in een resolutie van 15 december 1969 de Secretaris-generaal verzocht pogingen te ondernemen om een herziening van het verdrag op dit gebied tot stand te brengen; indien deze pogingen slagen, zal België tot het Verdrag toetreden (zie de verklaringen van de Minister van Buitenlandse Zaken in het bovengeciteerde verslag Boey, blz. 2, en in het verslag Van Bogaert bij de begroting van buitenlandse zaken, Stuk Senaat, 1970-71, nr. 287, blz. 9). België heeft echter de passende bepalingen van het Verdrag opgenomen in de wet van 13 juni 1969 (Belgisch Staatsblad van 8 oktober 1969). Over andere moeilijkheden die het Verdrag meebrengt, zie men het arrest van het Internationaal Gerechtshof van 20 februari 1969 in het geschil tussen Denemarken en Nederland enerzijds, de Bondsrepubliek Duitsland anderzijds inzake de begrenzing van de deze landen respectievelijk toekomende gedeelten van het continentaal plateau van de Noordzee (Ars Aequi, 1970, 334, met noot P.H. Kooijmans).

De zaak van de Torrey Canyon in de lente van 1967 heeft aangetoond dat de vrijheid op de volle zee, zoals ze bepaald is in het Verdrag van 1958, moest worden geamendeerd om voor een kuststaat de mogelijkheid te scheppen om op volle zee in te grijpen ten einde zijn kust te beveiligen tegen verontreiniging of bedreiging van verontreiniging, wanneer een petroleumschip door een zwaar ongeval wordt getroffen. Het Internationaal Verdrag betreffende maatregelen in volle zee ingeval van een ongeval dat verontreiniging door olie tot gevolg heeft of kan hebben, dat ondertekend werd te Brussel op 29 november 1969, voorziet hierin. Het wordt samen met de vier bovenvermelde akten ter goedkeuring aan het Parlement voorgelegd. Het zal moeten verruimd worden, want verontreiniging kan ook door andere agentia dan olie veroorzaakt worden. In de slotakte van de Conferentie van 1969 is een resolutie goedgekeurd, die aan de Intergouvernementele Maritieme Consultatieve Organisatie aanbeveelt haar werkzaamheden desbetreffend te intensiveren.

C.

Codificatie van het verdragsrecht.

Op 23 mei 1969 is te Wenen tijdens de Conferentie van de Verenigde Naties een Verdrag over het verdragsrecht ondertekend. Het wordt van kracht één maand na depot van de 35e akte van ratificatie of adhesie.

Op een vraag betreffende de bedoelingen van de Regering in verband met het verdrag, antwoordde de Minister van Buitenlandse Zaken dat hij van oordeel is dat men beter niet tot een verdrag toetreedt zolang men niet zeker is vlug tot ratificatie te kunnen overgaan, nadat de parlementaire goedkeuring werd bekomen; voor het verdrag rijzen enkele zeer belangrijke problemen over het verbreken van verdragen op grond van het «jus cogens», de clause «rebus sic stantibus» of de dwang; bij het einde van de Conferentie waren er veel delegaties van overtuigd dat bepaalde reserves zouden moeten gemaakt worden; de Regering meent, dat het in dit opzicht wenselijk is beter op de hoogte te zijn van de intenties van de andere verdragspartijen; het Verdrag werd tot op heden slechts geratificeerd door Jamaïca, Nigeria en Joegoslavië; Canada en de Verenigde Arabische Republiek steunden een adhesie (Stuk Senaat, 1970-71, nr. 287, blz. 9).

Het Verdrag komt ter sprake in het artikel van Alain Manin, *A propos des clauses de sauvegarde*, in de Revue trimestrielle de droit européen, 1970, blz. 1 d.v.

C.

EUROPEES RECHT

De werkzaamheden van het Hof van Justitie
van de Europese Gemeenschappen.
(week van 29 maart tot 3 april 1971)
no. 9/71

Communautaire en nationale bevoegdheden inzake internationale overeenkomsten.

Het Hof van Justitie heeft zojuist arrest gewezen in een geding tussen de Commissie van de Europese Gemeenschappen en de Raad inzake het recht tot het onderhandelen over en afsluiten van de — in het kader van de Europese Commissie voor Europa van de Verenigde Naties opgestelde — «Europese Overeenkomst betreffende de arbeidsvoorwaarden in het wegvervoer». Aangezien deze overeenkomst betrekking heeft op hetzelfde onderwerp als een gemeenschapsverordening van 1969, meende de Commissie dat het recht tot afsluiting van deze overeenkomst thans was overgegaan op de Gemeenschap. De Raad had echter beslist dat de verdere onderhandelingen over en de afsluiting van de overeenkomst tot de bevoegdheid van de Lid-Staten behoorden.

Het Hof heeft, uitspraak doende ten principale, het beroep der Commissie verworpen, na eerst een verzoek van de Raad, tot niet-ontvankelijkverklaring strekkende, te hebben afgewezen, waarbij het uitsprak dat de gemeenschapsinstellingen op alle gebieden die onder de communautaire competentie vallen, bevoegd zijn tot het afsluiten van overeenkomsten met derde landen. De Europese overeenkomst betreffende het wegvervoer vormt echter naar 's Hofs oordeel een bijzonder geval, omdat de onderhandelingen in 1967 waren aangevangen, dat wil zeggen vóór de bevoegdheidsoverdracht aan de Gemeenschap (25 maart 1969). Het welslagen der onderhandelingen zou daarom in gevaar kunnen komen, indien aan de derde staten die reeds met de zes staten in onderhandeling waren getreden, als gevolg van een interne wijziging bij de Gemeenschap

ten aanzien van afbakening der competenties een nieuwe rechtsfiguur zou worden opgedrongen.

Deze in beroepskringen zeer belangrijk geachte overeenkomst kan derhalve thans onverwijd worden gesloten. Wel heeft het Hof beginselen inzake de internationale rechtspersoonlijkheid van de Gemeenschap geformuleerd, des dat zij op de communautaire doelstellingen is afgestemd. Dit principe geldt trouwens ook voor interne regelingen van de Gemeenschap, en bijgevolg mogen bij de toepassing der verdragsbepalingen beide rechtsgebieden niet worden gescheiden. (zaak 22/70).

* * *

De advocaat-generaal K. Roemer concludeerde in twee zaken betreffende de landbouwmarkten.

Brouwergerst, fruit en groenten.

Nederlandse importeurs hadden certificaten aangevraagd voor de invoer van tafelappelen uit derde landen. Op hun aanvraag werd afwijzend beschikt op grond van vrijwaringsmaatregelen, genomen krachtens een gemeenschapsverordening, waarmede werd beoogd de afzet van de landbouwproductie der Lid-Staten mogelijk te maken.

De importeurs verzochten om nietigverklaring dezer verordening. De Commissie meent dat zij in hun beroep niet ontvankelijk moeten worden verklaard, op grond dat particulariseren volgens het Verdrag niet tegen algemene verordeningen, doch alleen tegen individuele beschikkingen mogen opkomen.

De advocaat-generaal concludeerde tot ontvankelijkheid van het beroep, doch meende dat het ten principale moet worden verworpen, omdat de betrokken communautaire regeling de mededinging niet belemmert. (zaak 41-44/70).

Een Duitse vennootschap had uit Frankrijk ongeveer 500.000 kg brouwergerst ingevoerd, welke zij in de Bondsrepubliek voor levering aan de binnenlandse markt had doen inklaren. De douane verlangde zowel betaling van de communautaire heffing als van de destijds in Duitsland nog geldende compenserende omzethelasting.

In het geding voor het Finanzgericht wierp de vennootschap de vraag op, of het communautaire voorschrift niet in die zin is te verstaan, dat een nationale compenserende belasting moet worden afgetrokken van de bij invoer van landbouwprodukten geldende drempelprijs. Het Finanzgericht wendde zich ten deze met een verzoek om uitlegging van het gemeenschapsrecht tot het Hof van Justitie.

De advocaat-generaal concludeerde dat bedoelde regeling in die zin is te verstaan, dat een nationale compenserende belasting op de drempelprijs in mindering moet worden gebracht. (zaak 76/7/).

Tenslotte werden door partijen opmerkingen gemaakt in een door het Oberlandesgericht te Hamburg naar het Hof van Justitie verwezen zaak.

«Popmuziek» en de mededinging...

Een van de belangrijkste Duitse fabrikanten van grammofoonplaten constateerde dat die platen via een keten van Duitse supermarkten werden verkocht tegen lagere prijzen dan hij aan zijn wederverkopers had voorgeschreven. Na betrokkenen tevergeefs te hebben uitgenodigd zich schriftelijk tot eerbiediging van de voorgeschreven prijzen te verbinden, brak hij ieder contact met hen af... om vervolgens te constateren dat de wederverkoper daarin aanleiding vond grammofoonplaten van hetzelfde merk bij een buitenlands filiaal te betrekken. Met een beroep op zijn auteursrecht vroeg — en verkreeg — de fabrikant van de Duitse rechter een tegen bedoelde supermarkten gericht verbod om in de Duitse catalogus vermelde grammofoon-

platin welke de naam van het buitenlands filiaal dragen. te verkopen of in het verkeer te brengen.

Een der supermarkten nodigde in antwoord hierop het Bundeskartellamt te Berlijn uit het door de fabrikant toegepaste prijzenstelsel te doen controleren. Tegelijkertijd kwam hij in verzet tegen het door de Duitse rechter in kort geding gegeven verbod de grammofoonplaten te verkopen. Na kwaad opposant te zijn verklaard wendde hij zich tot het Oberlandesgericht te Hamburg, dat op zijn beurt aan het Hof van Justitie de vraag voorlegde of het in strijd is met het Verdrag tot oprichting van de gemeenschappelijke markt, wanneer een fabrikant van grammofoonplaten met een beroep op zijn auteursrecht verbiedt dat die platen worden verhandeld door een wederverkoper die daartoe geen toestemming heeft bekomen en die de platen heeft betrokken bij een buitenlands filiaal van de fabrikant, dat zich tegenover hem in een juridisch zelfstandige, doch economisch volledig afhankelijke positie bevindt. (zaak 78/70).

Gelijke behandeling van man en vrouw.

Van tijd tot tijd heeft het Hof van Justitie zich uit te spreken over vragen betreffende de rechten van de mens zoals die in de Verdragen van Rome worden erkend. Dit was bijvoorbeeld het geval in een recente Duitse zaak, waarin betrokkene er bezwaar tegen maakte dat de houders van invaliditeitskaarten werden verplicht om, wilden zij in aanmerking komen voor het kopen van boter tegen verlaagde prijs, uit de befaamde boterberg van de Gemeenschap, van hun identiteit te doen blijken. (zaak 29/69, arrest van 12 november 1969).

Deze keer wendde de Raad van State van België zich tot het Hof met een vraag welke onder meer op de gelijke behandeling van man en vrouw in arbeidsovereenkomsten betrekking had.

Een Belgische stewardess zag haar contract bij het bereiken van de 40-jarige leeftijd beëindigd krachtens de regeling voor het boordpersoneel, welke inhoudt dat vrouwen op 40-jarige leeftijd de dienst verlaten.

Zij wendde zich tot de Belgische Raad van State met een verzoek om nietigverklaring van twee Belgische Koninklijke Besluiten, waartoe zij zich beriep op schending van het Verdrag van Rome, volgens hetwelk iedere Lid-Staat de toepassing van het beginsel van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid verzekert en handhaaft.

De Raad van State verzoekt het Hof om een uitspraak inzake de vraag of in de nationale regeling voor de mannelijke en vrouwelijke leden van het boordpersoneel in de burgerluchtvaart een verschillende leeftijdsgrens kan worden vastgesteld. Voorts wordt aan het Hof gevraagd of stewardessen en mannelijke boordbedienden in de burgerluchtvaart dezelfde werkzaamheden verrichten.

Twee vrouwelijke advocaten hebben ter zitting van het Hof in de zaak ten principale namens verzoekster opmerkingen gemaakt. (zaak 80/70).

RECHTERLIJK LEVEN

Plechtige installatie van raadsheer Louveaux als Voorzitter bij het Hof van Cassatie.

Zoals reeds medegedeeld werd (R.W. 70/71 kol. 1493) werd na de plechtige installatie van Eerste Voorzitter H.A. Belpaire op 25 maart 1971, overgegaan tot de verkiezing van een nieuwe voorzitter. Het was raadsheer Louveaux, die hiervoor verkozen werd.

De installatie van deze nieuwe voorzitter had op dinsdag 30 maart plaats, zoals artikel 288 G.W. het voorschrijft,

tijdens een openbare zitting van de Verenigde Kamers. Uiteraard voor de gelegenheid opnieuw in de zaal voor plechtige zittingen.

De gelegenheidstoespraken werden uitgesproken door de 1e Voorzitter, de Procureur-Generaal en opnieuw uitsluitend in het frans, door stafhouder De Bruyn.

Tijdens deze toespraken werd herinnerd aan de loopbaan van de nieuwe voorzitter. Afkomstig uit een familie van vrije beroepen in het Mechelse, was hij achtereenvolgens advocaat te Antwerpen en Brussel, rechter te Kortrijk en Gent en sinds 1947 raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent. Sinds 1953 was hij raadsheer bij het Hof van Cassatie.

Het was als raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent dat hij met de fiscale wetgeving in contact kwam. Men bekleemtoonde dan ook zijn kwaliteiten als jurist en specialist van deze wetgeving. Men citeerde daarbij zijn recent werk « la preuve en matière d'impôts direct », dat zoals Procureur-Generaal Ganshof van der Meersch in zijn inleiding schreef, meer is dan een louter facet-behandeling, doch werkelijk als een handboek voor fiscaal recht kan gelden.

Men herinnerde tenslotte aan de zware taak die de nieuwe voorzitter ook sinds 14-4-1970 op zich genomen heeft, als voorzitter van de Nationale Raad van de Orde van Geneesheren.

Met veel zin voor humor dankte vervolgens de nieuwe voorzitter voor de hem gebrachte eerbetuigingen.

Een ontvangst besloot ook nu deze plechtige installatie.

K.v.A.

MEDEDELINGEN

VLAAMSE JURISTENVERENIGING

Onderstaande omzendbrief werd aan de leden verzonden :

De Vlaamse Juristenvereniging nodigt U uit tot het bijwonen van haar jaarlijkse Algemene Vergadering op zaterdag 24 april e.k. in de Academieraadzaal van de Rijksuniversiteit, Volderstraat te Gent.

Voor deze bijeenkomst koos zij als thema :

« Bespreking van enkele fundamentele problemen waarmee de practici worden geconfronteerd door het in werking treden van het Gerechtelijk Wetboek. »

Programma.

9.30 uur - Aankomst

10.00 uur - Verwelkoming

Te behandelen onderwerpen :

— Draagwijde en toepassingsmogelijkheden van art. 751 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek.

Inleiding door : Advocaat R. De Corte.

— Rangregeling in het Gerechtelijk Wetboek.

Inleiding door : Notaris A. De Bougne.

12.30 uur - Lunch in de refter van de Universiteit, St.-Jansvest.

14.30 uur - Voortzetting der bespreking.

Te behandelen onderwerpen :

— Summiere rechtspleging om betaling te bevelen.

Inleiding door : Vrederechter A. Doudelet.

— Beslag procedure.

Inleiding door: Rechter M. Groetaers.

16.00 uur - Algemene discussie over afzonderlijke toepassingsmoeilijkheden in verband met het Gerechtelijk Wetboek, onder leiding van Prof. M. Storme en met medewerking van Prof. E. Krings.

Alleen de problemen welke vooraf schriftelijk medegedeeld worden aan het Seminarie voor Procesrecht, Secretariaat Faculteit der Rechten, Paddenhoek te Gent, zullen tijdens deze algemene discussie behandeld worden.

17.30 uur - Slotwoord.

De deelnemingskosten (lunch inbegrepen) belopen Fr. 350,— en kunnen gestort worden op postrekening nr. 235.62 van de Kredietbank, Kouter te Gent, voor rekening nr. 65.846 met vermelding « Algemene Vergadering Vlaamse Juristenvereniging ».

U wordt tevens verzocht de hierbijgevoegde inschrijvingskaart vóór 15 april e.k. in te sturen.

Met de meeste hoogachting,

Namens het Bestuur,

De Voorzitter
Mr R. VictorDe secretaris-generaal,
Mr K. Van Baarle

A. D. Br.

Vereniging oud - Studenten.

Rechtsfaculteit - Brussel.

Institut des Hautes Etudes de Belgique.

Onderstaande omzendbrief werd door deze vereniging aan de belangstellenden verzonden:

* * *

Zoals telkenjare organiseert de A. D. Br. in samenwerking met het « Institut des Hautes Etudes de Belgique » en onder het beschermheerschap van de Rectoren en Faculteiten der Rechtsgelerdheid van de « Université Libre de Bruxelles » en de Vrije Universiteit te Brussel studiedagen bestemd voor de doctors in de rechten die op de hoogte wensen te blijven met de recente ontwikkeling in de verschillende takken van het recht.

Als onderwerp is dit jaar gekozen « De Probatie - De Belgische wet van 29 juni 1964 na vijf jaar ondervinding ». Deze studiedagen hebben plaats vrijdag 23 april en zaterdag 24 april 1971 in de zaal der eerste verdieping van het « Institut des Hautes Etudes de Belgique, Jeannelaan 44 ».

Programma

Vrijdag 23 april:

9 u. 30: Opening van de Studiedagen door de Voorzitter van het « Institut des Hautes Etudes de Belgique », Prof. J. Baugniet, ere-rector;

9 u. 45: P. Cornil, professor aan de « Université Libre de Bruxelles » en de Vrije Universiteit te Brussel: Inleiding tot het thema van de studiedagen;

10 u. 30: Mevr. J. Somers, Professor aan het « Institut d'Etudes sociales de l'Etat » te Brussel: « L'enquête sociale et la probation »;

11 u. 30: H. Rolin, ere-professor aan de U.L.B., Voorzitter van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens: « Quelques aspects de l'élaboration parlementaire de la loi du 29 juin 1964 »;

12 u. 45: Middagmaaltijd in de Professorenclub, Institut voor Fysica, Antoine Depagelaan;

14 u. 30: J. Dautricourt, ondervoorzitter van de Recht-

bank van eerste aanleg te Brussel, lector aan de Katholieke Universiteit te Leuven: « Qui faut-il mettre sous probation ? ».

15 u. 30: Cl. Verstreken, advocaat bij het Hof van Beroep: « Le rôle de l'avocat sous la procédure de probation »;

16 u. 30: P. Van Dooghenbroeck, ondervoorzitter van de Rechtbank te Charleroi: « La suspension et le sursis »;

17 u. 30: Cocktail aangeboden door het « Institut des Hautes Etudes de Belgique » in zijn lokalen, Jeannelaan 44.

Zaterdag 24 april:

9 u. 30: R. Vervloet, advocaat-generaal bij het Arbeidshof; gewezen voorzitter van de probatiecommissie: « De probatiecommissie »;

R. Tollebeek, substituut-procureur-generaal: « Le rôle du Ministère public dans l'application de la loi sur la probation »;

11 u. 00: Hugh Klare, secretary of the Howard League for Penal Reform: « Recent developments of probation in England »;

12 u. 00: Sluiting van de studiedagen door de voorzitter van de A. D. Br., M. L. Mahaux, voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel.

De deelnemers krijgen bij hun aankomst op de studiedagen de tekst van de referaten, naar keuze, in het Frans of in het Nederlands, ter hand gesteld.

Voor verdere inlichtingen kunt u bellen naar het secretariaat van het « Institut des Hautes Etudes de Belgique », (Tel. 49.00.30 toestel 3391 of 3343).

Wij hopen u bij die gelegenheid in ons midden te kunnen begroeten.

Met hoogachting,

L. Mahaux

L. Baugniet

Voorzitter van de A.D.Br. Voorzitter van het Institut des Hautes Etudes de Belgique

TIJDSCHRIFTEN

Rechtspraak der Haven van Antwerpen, jg. 1970 - nr. 7-8. Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenrecht, jg. 1971 - nr. 3.

Volkswoningen. — Wegen. — Aanbestedingen. — Belastingen. — Burgemeester. — Lager Onderwijs. — Onverenigbaarheden. — Personeel (gemeente). — Raad (gemeente). — Secretaris (gemeente). — Strafregister. — Stedebouw. — Verkeer. — Volkswoningen. — Waterlopen. — Wegen.

Tijdschrift van de Vrederechters, jg. 1971 - nr. 2.

Koninklijke Vrederechtersbond. — Le destin de l'enfant naturel. — Ontvangen werken. — Kronijk van de vrederechters. — Rechtspraak.

Bulletin van de Europese Gemeenschappen, jg. 1971 - nr. 3.

Sicco L. Mansholt, Naar een nieuwe oriëntering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. — Raymond Barre, De opbouw van de economische en monetaire unie. — Eerste deel: documenten, feiten en studies. — Tweede deel: Gemeenschapsactiviteiten in december 1970. — Derde deel: Mededelingen, bronnen en referenties.

Nederlands Juristenblad, jg. 1971 - nr. 15.

Prof. Mr. J.M. van Bemmelen, Een fonds voor slachtoffers van geweldsmisdrijven. — Jhr. Mr. Th.W. van den Bosch, Enkele opmerkingen over wetsontwerp 11 072. — Mr. A.J. Cnoop Koopmans, De bezem door de leeftijds-grenzen. — Mr. H.W.M.J. Rademaker, Artikel 83 Codice di Procedura Civile. — Prof. Mr. J.M. Polak, Landbouw-structuur en beroepsmogelijkheden. — Mr. Th. L. van der Veen, Onjuiste vergoeding voor kosteloze rechtsbijstand in kantongerechtszaken. — Dubbele rechtsbijstand dringend noodzakelijk.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jg. 1971 - nr. 5126.

Mr. J. Rombach, Hoe het « langstlevende al », ook bij hertrouwen, juridisch bevredigend te verwezenlijken. — Overzicht der Nederlandse rechtspraak. — Voogdij. — Berichten en mededelingen.

Ars Aequi, jg. 1971 - nr. 3.

G. Klijnsma en M.S. Wiers, Harmonisatie van wetgevingen. — A.P.M. Henket, A.J.S. de Pooter, M. Thiebout en F.M.C. Veenman, Harmonisatie van het strafrecht in de Gemeenschappen. — W.E. Merens, Harmonisatie en de vrijheid van vestiging en dienstverlening. — P.J.P.J. van Nierop, Harmonisatie van belastingen in de EEG. — L.F.M. Burm, G.J.M. Cartigny, O.J.H.M. van Eijndhoven, Th.F.M. Pothof en J.A.J. van Zoest, De tweede EEG-richtlijn voor vennootschappen. — K. van Bladeren en R. Kotting, Harmonisatie en Internationaal privaatrecht. — Jurisprudentie.

Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, jg. 1971 - nr. februari.

Supplement 10.

Journal des Tribunaux, jg. 1971 - nr. 4739.

J. Matthys, L'avenir de la magistrature au tournant. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Revue critique de Jurisprudence Belge, jg. 1970 - nr. 4.

Louage d'ouvrage (noot van A. De Bersaques). — Contrat (id.). — Urbanisme (noot van J. Hoeffler). — Louage d'ouvrage (noot van M. Papier-Jamoulle). — Examen de jurisprudence (Persomes), door E. Vieujean.

Annales de Droit, jg. 1970 - nr. 4.

François Rigaux, La nécessaire modernisation du droit des étrangers. — Philippe Godding, L'expulsion des étrangers en droit belge (Aperçu historique 1830-1952). — La police des étrangers : accès, séjour, établissement. 1. Michel Verwilghen, Droit commun et traités bilatéraux. 2. Joë Verhoeven, Droit du Benelux et de la Communauté Economique Européenne. — Camye Pichault et Pierre Gothot, Les droits économiques et sociaux de l'étranger : les règles de l'immigration. — Charles Huberlant, Les garanties de procédure et de recours actuellement accordées aux étrangers. — Marc De Kock, Problèmes pratiques suscités par la législation sur les étrangers. — Jean Debelle et Guy Bajoir, Eléments pour une politique universitaire vis-à-vis des étudiants étrangers. — Christian Debuyst, Notes sur la délinquance des étrangers. — Bernard Hanotiau, Principales sources légales, réglementaires, conventionnelles, jurisprudentielles et doctrinales en matière de conditions des étrangers en Belgique. — Annexes. — Table analytique des matières du numéro. — Table des matières de l'année 1970.

Revue de Droit Familial, jg. 1971 - nr. 1.

Jurisprudence.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jg. 1971 - nr. 3.

Voirie. — Commerçant. — Règl. gén. — Lés. physique. — Preuve. — Compétence. — Chose jugée. — Prescription. — Divers. — Chemin du trav.

Revue du Notariat Belge, jg. 1971 - nr. 2576 en 2577.

Edgard Van Hove, Les modifications à la loi du 29 mars 1962 organique de l'aménagement du territoire et de l'urbanisme. — Législation. — Revue sommaire de la jurisprudence belge. — Bibliographie. — Tableau recapitulatif indiquant les interdictions, nominations de conseils judiciaires et mainlevées. — Renseignements divers. — Notariat. — La mutuelle du notariat belge.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat, jg. 1971 - nr. 21445 et 21446.

Enregistrement. — Taxe sur la valeur ajoutée. — Ventes publiques de meubles. — Aménagement du territoire et urbanisme. — Loi du 22 décembre 1970 (à suivre).

Mouvement Communal, jg. 1971 - nr. 3.

In memoriam. — Editorial. — La vie de l'Union. — R. Maes, Le projet de loi sur les agglomérations et les fédérations de communes. — G. Blanquart, Quelques réflexions relatives à la loi du 22 décembre 1970 modifiant la loi du 29 mars 1962 organique de l'aménagement du territoire et de l'urbanisme. — L. Garré, La mise en disponibilité des hauts fonctionnaires communaux. — Introduction pour un plan général d'informatique communale. — P. Hautphenne, Le stagiaire dans l'enseignement communal. — R. Maes, Chronique parlementaire. — Législation. — Jurisprudence.

Recueil Dalloz Sirey, jg. 1971 - nr. 14.

Raoul Combaldieu, L'inquiétante évolution de la criminalité contemporaine et la sécurité publique. — Jurisprudence. — Sommaires de jurisprudence. — Législation. — Bibliographie.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France à l'Etranger, jg. 1971 - nr. 1.

Jean-Philippe Colson, Le commissariat à l'énergie atomique à la croisée du droit public et du droit privé. — Marcel Laligant, La notion d'intérêt pour agir et le juge administratif. — Pierre Legendre, Méditation sur l'esprit libéral. La leçon l'Edouard de Laboulaye, juriste témoin. — Chronique constitutionnelle et politique étrangère. — Chronique constitutionnelle et parlementaire française par Claude Emeri et Jean-Claude Gautron. — Thérèse Pinet, Analyse des textes législatifs et réglementaires. — Analyse de jurisprudence. — Bibliographie.

La Revue Administrative (Paris), jg. 1971 - nr. 139.

Editorial. — M. Doublet, L'administration et le Pays. — J.P. Gilli, Pour une conception nouvelle des relations Université-Administration. — Législation et Jurisprudence. — Tribune libre. — La vie administrative. — Organisation, Méthodes et Techniques. — Chroniques. — Bibliographie & discographie.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD